

GEORGE TABORI - GOLDBERGOVSKÉ VARIACE

OSOBY

MR. JAY, REŽISÉR
GOLDBERG, JEHO ASISTENT
MRS. MOPPOVÁ, UKLÍZEČKA
TEREZA TORMENTINA SUPERSTAR
ERNESTINA VAN VEENOVÁ
JAPHET
MASCH
RAAMAH
HELL' ANGELS
ZLATÉ TELE

Hudba: Johann Sebastian Bach
„Goldbergovské variace“,
BMW 988 v podání Glenna Goulda (1955)

260

Na oponě se objeví

BŮH JE MRTEV
NIETZSCHE

Po pěti sekundách se objeví

NIETZSCHE JE MRTEV
BŮH

261

Z NĚM. ORIGINALU PŘEL. JOSEF BALVÍN
PŘEKLAD PÍŇŇOVÝCH TEXTŮ: JAN KERBR
VĚTRNÉ MLÝNY, BRNO, 1999

IN: GEORGE TABORI: KANIBALOVÉ - MEIN KAMPF - BÍLÝ MUŽ A
RUŽÁ TVARŮ - GOLDBERGOVSKÉ VARIACE -
- BALADA O VÍDEŇSKÉM ŘÍZKU (ČERNÉ MĚ)

První scéna

*Jeruzalém. Prázdné jeviště. Režijní stolec s biblí.
Mrs. Mopková vytírá podlahu. Zní Bachova hudba.
Vchází Goldberg, s květinou a režijní knihou*

GOLDBERG

Dobré jitro, Mrs. Mopková.

MRS. MOPPOVÁ

Co je na něm dobrého?

GOLDBERG

Prázdné jeviště je sídlem krásy, zvláště v den první zkoušky, kdy se ještě nic nezbabralo.

MRS. MOPPOVÁ

Však ono se zbabrá.

GOLDBERG

Porážky, věčné porážky, pořád nové porážky, pořád drtivější porážky.

MRS. MOPPOVÁ

Zase nějaká prasácká hra, co?

GOLDBERG

To víte, Mrs. Mopková, je to sice politováníhodné, ale je to tak: nikdo z nás nepřišel na svět neposkvrněným počtím!

MRS. MOPPOVÁ

S jednou pamětihodnou výjimkou.

(Slyšíme jak se snáší vrtulník. Oba vzhlednou vzhůru a naslouchají)

GOLDBERG

Buďto jsme se my opozdili, nebo on se předběhl.

(Volá) Zvuk! Kolego Zvuku, jste tam?

REPRODUKTOR

Jo, jsem, ale měl jsem mít volno. Nepočítalo se se mnou.

GOLDBERG

Hodte tam zatím předehtu.

REPRODUKTOR

S tím se taky nepočítalo, ale pokusím se.

(Zazní předehtu ke „Carmen“)

GOLDBERG

Sáhl jste na nesprávný knoflík, a já slyším, že on se blíží.

REPRODUKTOR *(zprava, hebrejské sténání)*

Ano, jako Prozřetelnost boží.

GOLDBERG

Johanna Sebastiana Bacha nebo konec světa.

(Bachova hudba, hlasitě a majestátně.)

Vchází Mr. Jay)

GOLDBERG

Impozantní vstup, Pane!

MR. JAY

Impozantní role!

(Bach dozní, náhle zhasne světlo)

MR. JAY

Děje se něco, Goldbergu?

GOLDBERG

Taky bych rád věděl, co se děje, Pane.

MR. JAY

Je tma.

GOLDBERG

To na začátku bývá, Pane.

MR. JAY

Nemám zájem přerážet si nohy. *(Uklouzne)* Světlo!

GOLDBERG

Světlo! Kolego Světlo, jste u pultu?

REPRODUKTOR (*ozve se záchvat kašle*)

GOLDBERG

Kolega Světlo trpí účinky zavlečené bronchitidy.

MR. JAY

Světlo!

(*Nic se neděje*)

Goldbergu, jestli se nemýlím, v textu stojí: „I bylo světlo.“

(*Nic*)

Kde je technika, Goldbergu?

GOLDBERG

Technika je jako vždycky neviditelná, Pane.

MR. JAY

Neviditelnost je čistě božský princip! Já chci světlo, Goldbergu! Tak tedy — budiž světlo!

(*Nic*)

GOLDBERG

Myslím, že nový osvětlovací computer zkola-
boval.

MR. JAY

Chci světlo, jasné, zářivé světlo nad celou lidu-
prázdnou pustinou, která je zahalená do tmy, a bu-
de to perfektní, nebo poletíte!

(*Slabé světlo dopadne na Mrs. Moppovou.*

Mr. Jay vejde do světelného kužele)

Poslouchejte mě, vy zarputilí sabotéři! Navzdory
všemu mé srdce patří pracujícím masám. Šalom,
Moppinko — buďte vítána v Zaslíbené zemi. (*Po-
plácává Moppovou*) Jenom se podívejte na tuhle
hrdinku práce. Po kolenou se plazí ve vašem sajraj-
tu, a přesto je svěží, jako od nepaměti, a proč? Pro-
tože prázdné jeviště —

GOLDBERG

— je sídlem krásy, zvláště v den první zkoušky.

MR. JAY

A proč?

GOLDBERG

Protože se ještě nic nezbabralo.

MR. JAY

Ne, protože v lásce stejně jako na divadle nic není
stejně jako v první den.

MRS. MOPPOVÁ

Ach ano, láska, Mr. Jay. Zkuste se pářit v mejdlo-
vý louži.

MR. JAY

Zed' nářků má až do západu slunce zavřino, Mop-
pinko. To, co potřebuju teď, není feministické
skuhrání, nýbrž světlo! Za sedm dní máme první
veřejné představení, a já pochybuju, že obecen-
stvo bude brát pokladnu útokem, aby uvidělo naši
Moppinku smejit po podlaze, jak se plazí po
svých baculatých kolínkách. Použijte svou moz-
kovnu, Goldbergu, a zkuste jednou myslet. Vaše
ortodoxnost tím neutrpí.

GOLDBERG

Pane, ty neustálé změny, které děláte na zkouš-
kách, mě doženou k nervovému zhroucení.

MR. JAY

Goldbergu, připomeňte těm náckům v technice
Písmo svaté.

GOLDBERG

Tady žádní nacisti nejsou.

MR. JAY

Pokud pro mě dělali dost dlouho, určitě tu už něja-
cí budou! Čtete!

GOLDBERG (*čte*)

„I oddělil Bůh světlo od tmy. A nazval Bůh světlo
nocí a tmou nazval dnem.“

MR. JAY

Nesmysl! „I nazval Bůh světlo dnem a tmu nazval nocí.“

GOLDBERG

„I učinil Bůh dvě světla veliká: větší světlo, aby správu drželo nad dnem, a světlo menší, aby správu drželo nad nocí; též i hvězdy.“

(Jedna polovina jeviště se rozjasní, ale slunce se objeví nad tmavou polovinou, měsíc nad jasnou)

„I byl večer, a bylo jitro. Den první.“

(Zhasne světlo, jen hvězdy září)

MR. JAY

Něco tu nehraje, Goldbergu. Doufám, že s vámi nebudu mít potíže?

(Světlo a zvuk se vymknou kontrole)

„Po bříše svým plaziti se budete a prach žráti budete po všechny dny života svého!“

GOLDBERG

Neztracujte nikoho, jehož útrapy jste nezakusil na vlastním těle, Pane.

(Ticho. Bach. Světlo je v pořádku: jeviště je rozděleno na jasnou a tmavou část, slunce a měsíc jsou na správném místě)

GOLDBERG

Radost naplňuje srdce, když bolest pomine.

MR. JAY

To je můj text, Goldbergu.

GOLDBERG

S laskavým svolením Všemohoucího.

MR. JAY

Je sedm věcí, kterými se musíš řídit: Moudrý člověk nikdy nemluví před tím, kdo ho moudrostí předčí; neskáče bližnímu do řeči; neodpovídá předčasně; takže drž hubu!

Druhá scéna

Raamah honí po jevišti Masche, oba jsou v beduínských kostýmech, mávají kyji, pak zmizí

MR. JAY

Co to bylo?

GOLDBERG

Pánové Raamah a Masch jsou stoprocentní profíci, a tak celou noc zkoušeli scénu první vraždy.

(Pánové Raamah a Masch se opět objeví. Masch je stále pronásledován kyjem z doby kamenné)

MR. JAY

Ještě ne! *(Raamah a Masch náhle zabrzdí, Masch uklouzne)* Pane Romahu, „První vražda“ přijde na řadu až v 10,45.

RAAMAH

Teď je ovšem 11,30.

MR. JAY

Jak ten čas utíká.

RAAMAH *(Goldbergovi)*

Řekněte tomuhle markýzi de Sade, že jeho obětní beránek se dává na ústup a příště s ním hodlá mluvit jen prostřednictvím umělecké rady.

MR. JAY

Doufám, že s vámi nebudu mít potíže, pane Rimahu?

RAAMAH

Raamahu! Moje jméno zní Raamah!

MR. JAY

To jméno si musíte teprve zasloužit!

RAAMAH

Potíže už máte, Jayi.

MR. JAY

Trpělivost je matka moudrosti.

RAAMAH

Jsem trpělivý od rozbřesku.

MR. JAY

Vinou toho klimakterického computeru jsme měli několik technických malérů, Rumahu.

RAAMAH

Divadlo, to je člověk, ne technika. (*Goldbergovi*)
S tím paranoikem už v životě nedělám. Leda až ho budu zase potřebovat.

MR. JAY

Víte, co je v kolektivní smlouvě, Reimahu — pro případ, když někdo odmítá zkoušet?

RAAMAH

Kdo tady co odmítá? Masch, Japhet a já jsme zkoušeli celou noc a nakonec jsme byli tak ubití, jako by se přes nás přehnala větrná smršť. Děláme všechno možný i nemožný, aby tahle inscenace neskončila jako apokalyptický průšvih století. To jenom vy ve svém narcistním záchvatu odmítáte vzít na vědomí, že herci nejsou žádný vesnický blbečci. Celá vaše tvůrčí metoda spočívá v tom, že na zkouškách tvrdohlavě odmítáte cokoli vyzkoušet, kromě toho, že občas vyštěknete — Ještě jednou od začátku, děti! Ještě jednou — co?

MR. JAY

Ještě jednou od začátku!

RAAMAH

Na divadle není nic nevěrohodnějšího — a proto taky nic obtížnějšího — než umírání, zvláště když k němu má dojít pomocí kyje z doby kamenné. Dnes za svítání mě konečně políbily dvě múzy

a vnukly mi řešení, které je natolik elegantní, k uspokojení i toho nejpitomějšiho režiséra. A co uděláte vy? Nic! Jenom dřepíte na své zbytnělé prostatě a sám se jí pomalu začínáte podobat.

MR. JAY

No, tak to předvedte!

RAAMAH

Už je pozdě.

MASCH

Vlak ujel.

RAAMAH

Přeobsadte mě.

MASCH

Zažalujte mě.

MR. JAY

Mes enfants du paradis, co mám dělat? Pokleknout před vámi?

RAAMAH

Ano.

Mr. Jay (*na kolenou*)

Pokorný budiž, člověče, neboť co nás smrtelníky očekává jiného než červi?

MASCH

Řekněte, pěkně prosím!

MR. JAY

Pěkně prosím! Prosím! Prosím!

RAAMAH

Tak tedy — ještě jednou od začátku, but no more, Mrs. Nice Guy.

(*Japhet přinese dvě židle*)

MASCH

Já — Ábel. On — Kain. Ty máš rád Ábela. Nemáš rád Kaina. To Kaina rozlítí. — Proč ses tak rozpálil hněvem? A proč jest opadlá tvá tvář? Hřích je démon, který číhá přede dveřmi.

RAAMAH

Poslyš, Ábele, co si takhle udělat malou procházku po polích?

MASCH

Báječný nápad!

(Trochu se procházejí)

Teď se rozmáchnu kyjem, netrefí se, roztríská židli, aby vyvolal dojem, že kyj je skutečný.

(Raamah rozbije židli)

MR. JAY

Zatím to ujde.

MASCH

Já teď zapálím dýmovnici, ale z požárně bezpečnostních důvodů hraje kouř kolega Japhet.

RAAMAH

Teď — skryt sloupem stoupajícího kouře — vykoná oběť.

MASCH

Teď, skryt kouřem, ještě jednou zaútočí, roztríská další židli, a všichni budou věřit, že mě zabil.

MR. JAY

Není to nejhorší.

(Raamah zaútočí zpoza „kouřové clony“, strašlivý rachot, pak ticho)

MR. JAY

„Kdež jest Ábel, bratr tvůj?“

RAAMAH

„Nevím; zdaliž jsem já strážným bratra svého?“

MR. JAY

„Co jsi učinil? Hlas krve bratra tvého volá ke mně ze země!“

(Masch leží v kaluži krve)

GOLDBERG

První krev.

270

MR. JAY *(udělá Raamahovi na čelo Kainovo znamení)*
„Zlořečený budeš i od této země, kteráž otevřela ústa svá, aby přijala krev bratra tvého z ruky tvé; tulákem a běhounem budeš na zemi.“ Pane Maschi, jak se cítíte, pane Maschi?

MASCH

Myslím, že by neškodilo ještě pár zkoušek.

RAAMAH

Neskrčil ses dost rychle.

MR. JAY

Odneste ho a dejte si pauzu.

(Raamah vynáší Masche ven)

RAAMAH

Neráčil byste aspoň poděkovat?

MR. JAY

Raamahu, v lásce a na divadle by se nikdy nemělo říkat Děkuji nebo Promiňte. Naše vítězství a porážky se rozumějí samy sebou.

RAAMAH

Musíte mít vždycky poslední slovo?

MR. JAY

A první. *(Goldbergovi)* Je to dobrý herec, ale tím to hasne.

(Japhet přistoupí blíž)

Vás jsem nemyslel, pane Japhete, vy jste určitě ten nejlepší kouř v šoubyznysu.

JAPHET

Ne, Pane, jako kouř jsem nevystoupal dost vysoko.

MR. JAY

Ach ano, ta božská nespokojenost opravdového umělce.

JAPHET

Utekla mi žena. K Rudému moři, s tím černým rekvizitářem. Odnese mi mého medvídka. Nechala

271

mi zprávu na kuchyňském stole: „Hlavu vzhůru, Japhete, z onanie nikomu ještě mozek nezměkl.“

GOLDBERG

Celibát je dobrá věc, pro církev a taky pro divadlo.

MR. JAY

Goldbergu, z těch tvých fundamentalistických názorů mi naskakuje husí kůže.

JAPHET

Děkuju vám za útěchu, Mr. Jayi. *(Odejde)*

MR. JAY

Můj nejoblíbenější herec. Jak se jmenuje?

Třetí scéna

Mr. Jay a Goldberg sami, pijí kávu

MR. JAY

Co přijde teď?

GOLDBERG *(čte z režijní knihy)*

„Buď obloha uprostřed vod. I učinil Bůh oblohu, a oddělil vody, kteréž jsou pod oblohou, od vod, kteréž jsou nad oblohou. A stalo se tak. I nazval Bůh oblohu nebem. I byl večer, a bylo jitro, den druhý.“

MR. JAY

Jak jde život, Goldbergu?

GOLDBERG

Nemůžu si stěžovat.

MR. JAY

To přijde.

GOLDBERG

Je tohle nejlepší ze všech možných světů?

MR. JAY

Znáš lepší?

GOLDBERG

Jo. Ve své hlavě.

MR. JAY

Tvůj džob tě nebaví?

GOLDBERG

Pořád lepší než kopat hroby.

MR. JAY

Tys už kopal?

GOLDBERG

Jako děcko. V Polsku.

MR. JAY

Jaký to bylo?

GOLDBERG

I milovaní lidi páchnou, když jsou mrtví.

MR. JAY

Vždycky si najdeš něco, kvůli čemu můžeš remcat. Že nastal večer, že je ráno — remcaš i na to, co je mezi tím, stěžuješ si na gáži a na pracovní dobu a na kolegy a na kritiky a na divadlo vůbec a na žlučové kamínky své paní matky.

GOLDBERG

Ledvinové.

MR. JAY

Tak dobře. ledvinové. Bručíš a bručíš, proklet buď den, kdy jsem se narodil a noc, která řekla, počat byl chlapec, a proč mi nepodáš svou pomocnou ruku, ó Pane, když jde o gáži a pracovní dobu a ledvinové kamínky mé matky a tak dále. Okay, Goldbergu, řeknu ti, proč ti nepodám pomocnou ruku, když jde o tvůj plat a pracovní dobu a ledvinové kamínky tvé proklaté matky a tak dále. Ne, nepodám ti pomocnou ruku, protože mě sereš!

GOLDBERG

„Kniha je otevřená, a ruka píše.“

MR. JAY

A zarputilcům se zláme vaz. Než se tak stane, pokračuj.

GOLDBERG (*zpaměti*)

„Shromážďte se vody, kteréž jsou pod nebem, v místo jedno, a ukaž se místo suché. A stalo se tak. I nazval Bůh místo suché zemí, shromáždění vod pak nazval mořem.“

A viděl Bůh, že to bylo dobré.“ (*Volá*) Jsou vodní hry připraveny?

REPRODUKTOR

Ještě minutku.

MR. JAY

Jak se vlastně má tvá sestřička, Goldbergu?

GOLDBERG

Nepoužitelná.

MR. JAY

Má ještě pořád ty zrzavé pačesy a pihy na své vanilkové pleti?

GOLDBERG

A rovnátko na zuby.

MR. JAY

Jak je vlastně dnes stará?

GOLDBERG

Trestuhodně nedospělá.

MR. JAY

Proč ji někdy nepřivedeš na zkoušku?

GOLDBERG

I s jejími křečky?

MR. JAY

Nechte maličkých přijít ke mně, ať už s křečky nebo bez křečků.

GOLDBERG

Má příušnice.

MR. JAY

Ty bys měl opravdu něco proti tomu, kdybys si s ní chvíli pohrál jako tatínek?

GOLDBERG

Jenom přes vaši mrtvolu, Pane.

MR. JAY

Obětí dokazujeme svou věrnost, Goldbergu.

GOLDBERG

Když přišel Josef do Egypta, oslovil ho jeden mladík:

„Nechtěl bys ochutnat mou sestřičku?“ A Josef odpovéděl: „Nechtěl bych ani pít tvou vodu.“

(Voda se jako vodopád rozleje po Goldbergovi)

MR. JAY *(nahoru technice)*

Vy nejste člověk, vy jste anděl!

GOLDBERG

Jistě anděl spadl shůry a stal se z něho ďábel, Pane. *(Odejde)*

Čtvrtá scéna

Zní Bach. Objeví se rostlinstvo ráje. Jevištní výtvarnice Ernestina van Veenová přichází s figurkami zvířátek

MR. JAY

Ach, vítám tě v Zaslíbené zemi, Ernestino van Veenová.

ERNESTINA

Mám pro tebe malé překvapení, drahoušku Jayi, a vzorky dalších krásných věcí, které přijdou na řadu později. *(Dává Mr. Jayiovi jehně)* Zvířata jsou nejlepší herci, zvířata nikdy nelžou. Jinak den totálního průšvihů. Žádný důvod zneklidňovat se, ale moc už neschází a hodím si oprátku. Paní Pechvogelová seškrtala rozpočet na rekvizity.

Dnes pro tebe nemůžu udělat nic víc, než — jak se po mně žádá — všechnu tu nádheru, co tu má lézt a lítat, markýrovat. „A země vydala trávu a byliny nesoucí semeno podle pokolení svého, i strom přinášející ovoce“, a ty uvidíš, že to je dobré. Chtěl jsi mít i ptactvo, „kteréž by létalo nad zemí pod oblohou nebeskou. A velryby veliké a všelijakou duši živou, hýbající se, kteroužto v hojnosti vydaly vody podle pokolení jejich.“ Ach ano, a „vydej země hovada a zeměplazy a zvěř zemskou.“ — Tady je všechno to hovadstvo, když ne už ve své původní nádheře, tak aspoň jako ubohé vzorky těch krásných věcí, které sem přijdou, živoucí a ve své existenciální mnohotvárnosti.

MR. JAY

Potřebuju taky želvu. *(Improvizace se želvou)*

ERNESTINA

A teď ke stromu poznání —

MR. JAY (*probodává její džíny očima*)

Co je s ním?

ERNESTINA

Pokud jsem text pochopila správně, je „poznání“ špatně kamuflovanou šosáckou metaforou pro naši starou hru šup tam šup ven. Adam poznal Evu, stojí v Písmu, Abrahám poznal Sáru, Onan poznal svoji pravou ruku, a tak pořád dál. Zkrátka a dobře, poznání není žádný gnozeologický pojem, nýbrž něco vzrušivě libidinózního, nemám pravdu?

MR. JAY

Máš pravdu, Ernestino.

ERNESTINA

A jelikož jablka jsou libidinózní asi tak jako pučejř na zadku, napadlo mě, že banány by byly pro poznání vhodnější. Nemám pravdu?

MR. JAY

Tvoje džíny jsou vzrušivě přiléhavé. Přibrala jsi?

ERNESTINA

Jedné noci, bylo to v Nazaretu nebo v Novotelu?, jsi říkal: „Čím víc tě je, tím líp pro mou vyhasínající žízeň po poznání.“

MR. JAY

Přesto, že jsem strašně nesmělý, má nymfičko, vždycky jsem doufal, že tě poznám ještě blíž. Co takhle dnes večer? Dát si suši v japonské restauraci?

ERNESTINA

Dnes večer ne, můj stydlivý hochu, musím ještě obstarat pár libanonských cedrů, a navíc pinie z kanadských lesů, několik německých dubů, želvu, a pro tvoje vyšší posvěcení trochu celeru. Tak zatím, a sněz si banán!

(*Odchází. Mr. Jay jí banán. Zní Bachova hudba*)

278

Pátá scéna

Přichází Goldberg, spouští z provaziště postel s nebesy zdobenou břečtanem, růžovými lístky, cherubínem a různými libidinózními druhy zeleniny. Na štítiku upevněném nahoře na posteli stojí RÁJ

MR. JAY (*nervózně*)

Co takhle raději pro dnešek skončit?

GOLDBERG

Nezapomněl jste něco, Pane?

MR. JAY

I kdyby, počká to.

GOLDBERG

Vy chcete odložit premiéru, Pane?

MR. JAY

„Pomalů, pomalů, děti, máme málo času.“

GOLDBERG

Dnes jsme chtěli být hotovi se Stvořením!

MR. JAY

A nejsme?

GOLDBERG

„I stvořil Bůh člověka k obrazu svému; k obrazu božímu stvořil jej; muže a ženu stvořil je.“

MR. JAY

Ach tak, ty myslíš ty dva!

GOLDBERG

Ano, ty dva — právě!

MR. JAY

Ta tvoje tvrdošijnost mi už leze krkem, Goldbergu.

279

GOLDBERG
Herci se začínají bouřit, zvláště Tereza Tormentina.
MR. JAY
Žijeme v demokracii. Jak se bouří?
GOLDBERG
Myje si vlasy.
MR. JAY
V pánských sprchách?
GOLDBERG
Bez plavek.
MR. JAY
Jak to víš?
GOLDBERG
Přesný odhad.
MR. JAY
Sama?
GOLDBERG
Pár jich tam okouní před neprůhlednými dveřmi.
MR. JAY
Jsou průhledné nebo neprůhledné?
GOLDBERG
Neprůsvitně-transparentně-průhledné, řekl bych.
MR. JAY
A jak neprůsvitně-transparentně-průhledné bys řekl?
GOLDBERG
„Tělo ženy je útěchou pro oko.“
MR. JAY
Pro čí oko?
GOLDBERG
Pro oko celého mužského obsazení, Pane.
MR. JAY
Předpokládám, že jste si prošli text.
GOLDBERG
Scéna v ráji spočívá kromě několika vzdechů hlavně v pohybech.

MR. JAY
Ne tak zcela jednoznačně. — Ptala se po mně?
GOLDBERG
Miss Tormentina je dnes dopoledne velmi lakonická.
MR. JAY
Co říkala?
GOLDBERG
Jak se vede tomu ne už tak úplně mohoucímu Všemohoucímu, to bylo všechno, co řekla.
MR. JAY
Jinak už nic?
GOLDBERG
Namydli mi záda.
MR. JAY
Přijela z letiště rovnou na zkoušku. Zkrátka profík.
GOLDBERG
Miss Tormentina nikdy nepřichází úplně přímými cestami, Pane.
MR. JAY
Nad tvými jízlivostmi se mohu jen pousmát.
GOLDBERG
Přiletěla včera večer.
MR. JAY
Z Paříže?
GOLDBERG
Ze Sedmihradska.
MR. JAY
Ach ano, turné po Rumunsku. Škoda, že jsem ji nemohl odvézt z letiště.
GOLDBERG
Byli s ní pekelní andělé z Jeruzaléma.
MR. JAY
Všichni?

GOLDBERG

Všech sedm — kapela Hell's Angels se svou erotickou výzbrojí.

MR. JAY

Mají nadání, i když poněkud esoterické.

GOLDBERG

Na to bych nespolehal, Pane.

MR. JAY

Goldbergu, Goldbergu, kdybys ty znal moje hříšné tajemství!

GOLDBERG

To zná kdekdo, Pane, včetně druhého hasiče.

MR. JAY

Terezo, Terezo Tormentino, proč mě tak mučíš? Jaký má smysl takové nesmyslné utrpení? Já ti řeknu, jaký má smysl takové nesmyslné utrpení. Neexistuje láska beze strachu, že tu lásku ztratíme. Když odjede z města, je ze mne uzlíček nervů. Když vyjde z ložnice, scvrknu se v trpaslíka. Žárlím na její kartáček na zuby, který drhne její dásně. Žárlím na špagety carbonara, které klouzají jejím jícnem. Minulý týden jsem zardousil její toaletní papír. Láska je vějička, a já se v ní třepetám, píšu tuhle prokletou rajskou scénu a aranžuji tohle jedinečné prostředí, kde může beze studu v nahotě poznávat a být poznávána, navzdory mému přikázání ovládat se.

GOLDBERG

Nebo právě kvůli němu.

282

Šestá scéna

Přichází Tereza Tormentina v rudém čínském šatě

MR. JAY (*strhne TT na sebe*)

Vítám tě v ráji, má superstar. Konečně sami! Už ses po tom letu vzpamatovala? Líbí se ti to dvoupokojové apartmá, které jsem pro tebe objednal v hotelu Eden?

TT

Bydlím u druhého hasiče.

MR. JAY

A co jeho psi — jedenáct boxerů?

TT

Já miluju boxery.

MR. JAY

No ovšem, odpor naladí srdce vstřícněji.

TT

Aby bylo jasno, frajíрку, do tohoto zamořeného města jsem se vrátila proto, abych se přizivila na tvé režisérské genialitě a podepřela svou vratkou kariéru. Přerušila jsem své turné po Sedmihradsku —

MR. JAY

A co malý drákulovský klan? Má se k dílu?

TT

Jo, zakousnou se do všeho, co se hýbe na krchově.

MR. JAY

Proto ty fialové stíny pod tvýma postelovýma očima?

TT

Jestli to měla být narážka — paličkováním krajek jsem noci netrávila.

283

MR. JAY

Zborcené harfy tón, který právě slyšíš, je ve skutečnosti mé zlomené srdce.

TT

Tak co bude? Rozlouskneme konečně tu pornografickou scénu v ráji, jedinou, kterou v téhle potratové produkci mám? Nebo je ten dnešní záblesk tvého dramaturgického ducha pořád ještě ten obvyklý pokus vklouznout mi do kalhotek?

MR. JAY

Kdo jsem já, abych ti mohl odporovat, ty moje pokladnice.

TT

Tak za prvé: zásadně nenosím kalhotky, do kterých by se dalo vklouznout. A za druhé: jsem tady stejně jako moji kolegové proto, aby se vyřešila krize, která vznikla kolem kostýmů.

(Vešli Raamah a Masch; Raamah má na sobě bílý koupací plášť, Masch stříbřitý hadí trikot a kopyto)

MR. JAY

O žádné krizi nevím.

TT

Když mluvíme o kostýmech, jde přece vždycky o to, co si oblečeme a ne co si svlečeme. V kantýně jsem slyšela kvákat něco o nahotě.

RAAMAH

Nechci dělat žádné skandály, Jayi, vzal jsem si koňskou dávku sedativ. Já jsem ukázněný herec. Svůj text ovládám, zažívám si kostýmy, vařím kafe pro všechny, meu Tereze vlasy, mám za sebou dvacet let praxe s klasickými kostýmy, od skotských plizovaných sukni až po japonské pasy cudnosti. Jsem ochoten podílet se na každém avantgardním šmejdu, ale je tohle vaše představa o fíkovém listu? *(Odhalí se)*

MR. JAY

No, zelený rozhodně je.

MASCH

Je rozkošný.

RAAMAH

Je moc malý.

TT

Vejtaho!

RAAMAH

Nerad bych svou kariéru skončil s nenapravitelně scvrklými intimními částmi těla.

MR. JAY

Goldbergu, řekni Miss Ernestině van Veenové, aby pana Raamaha vybavila mimořádně velkým fíkovým listem — ještě něco?

MASCH

Mně se tahle hadí kůže líbí, ale dře mě v rozkroku, když se vinu kolem stromu nebo kolem Evy. A zip na zádech je zrezavělý, zadržává se. *(K TT)* Zkus to, drahoušku. *(TT to zkouší, zip se zadržne)* V případě nouze budu, jak by řekl Jean Jacques Rousseau, zajatcem svých přirozených potřeb.

MR. JAY

Goldbergu, namaž ten zip olejem.

TT

Mohli bychom konečně přejít k věci?

MR. JAY

Čí věc máš na mysli, srdíčko?

TT

Odmítám vystupovat na jevišti nahá.

MR. JAY

Och?

TT

Och!

MR. JAY

A ještě někde?

TT

Jestli sis toho nevšiml, v posteli nemívám na sobě nic než náušnice, ale to je doma —

MR. JAY

Jeviště není žádná cizina.

TT

Sežeň si striptérku.

MR. JAY

Má slabost pro vás, Miss Terezo Tormentino rozená Tachelesová, je přísně střežené tajemství, které zná kdekdo, včetně druhého hasiče. Ale jestli si myslíte, že byste mohla mé chlípné srdce zneužít, pak své půvaby přeceňujete.

TT

Řekla jsem jenom, že odmí —

MR. JAY

Mlč a poslouchej. Jsi tady angažovaná jako všichni ostatní proto, abys slovo učinila tělem. Chceš snad hrát Evu ve skafandru? Písmo svaté říká, že jsi nahá. Písmo svaté nemůžeš měnit. Písmo nebylo napsáno proto, aby hovělo měšťáckým vrtochům nějaké provinční šmírandy. Goldbergu, přečti příslušnou scénu, ať si ansámbl uvědomí, v čem spočívají jeho povinnosti, které má s pokorou plnit.

GOLDBERG (*zpaměti*)

„Štípil pak byl Hospodin Bůh ráj v Eden na východ, a postavil tam člověka, jehož byl učinil. Z každého stromu rajského svobodně jísti budeš. Ale ze stromu vědění nikoli nejez; řekl byl také Hospodin. Není dobře býti člověku samotnému. Učiním jemu pomoc. Nebo když byl učinil Hospodin Bůh z země všelikou zvěř polní, a všechno ptactvo nebeské, přivedl je k Adamovi,“ ale člověku „není nalezena pomoc, která by při něm byla. Protož uvedl Hospodin Bůh tvrdý sen na Adama,

i usnul; a vyňal jedno z žeber jeho, a to místo vyplnil tělem. A z toho žebra, kteréž vyňal z Adama, vzdělal Hospodin Bůh ženu a přivedl ji k Adamovi. I řekl Adam: Teď tato jest kost z kostí mých a tělo z těla mého. Byli pak oba nazí, Adam i žena jeho, a nestyděli se. A byli oba jedním tělem.“

TT

Muž je muž, nebo snad ne? A tvůj autor je muž, a chce ze mě udělat panenku Barbie v téhle porno-poémě. Děkuji, nechci. Znáš můj život, nebo aspoň jeho části. Mydlila jsem mužské u Vidala Sassona v Londýně. Prodávala jsem v jednom bistro, tančila jsem ve sboru v podřadných revuích, vodila jsem si kunčofty na pokoj v levných hotýlcích. Pak jsem potkala reverenda Leopolda Salberga.

MASCH

Dotyky, dotyky —

TT

— a ten mi řekl: Jdi, dítě moje, a staň se posvěcenou herečkou. Šest let jsem se potila v hereckém studiu, abych se naučila tomu plodnému umění být sama sebou a zároveň někým jiným. Nikdo mě nedostane do nějaké zahrady, abych tam kroutila zadkem pro dav chlípících šmíráků! (*Chce odejít*)

MR. JAY

Než se otočíš k této zahradě svými odpornými zády a popliváš důstojnost Stvoření, uvědom si: Nahota je darem božím, pro každý začátek a pro každý konec, výkřik nevinnosti je naše nahota, a připomínka naší zranitelnosti; ruka nabídnutá našim bratrům zvířatům je naše nahota. Nazí přicházíme na toto bláznovské jeviště, nazí slavíme slavnost lásky, a nazí koušeme trávu zespodu. Když chceš být posvěcenou herečkou, není tvým úkolem říkat ne, nýbrž dělat to, co žádá Slovo, a slovo je

nabitá zbraň a žádný andělský pšouk. Nabízím ti tuto poslední pomoc: Kněžský kmen levitů, zejména rabín Ben-Calcutta Jack, vymyslel cudné cvičení, jak být nahý beze studu. Všichni odejdou ze sálu, dveře se zamknou, světlo ztlumí, a já tě nechám samotnou — ale žádné dotyky!

(Odchází, Goldberg za ním)

Sedmá scéna

MASCH

Vzduch je plný hudby. — Dáme si banán? Posypa-
ný crackem z Kolumbie. Tady je zákon číslo jedna:
Vyprázdni svou hlavu, abys byl schopný přijmout
svět kůže. Zákon číslo dvě: Řeku nikdy nepoháněj,
teče sama. Třetí zákon: Když neteče, zvedni kotvy.
Šedesátá léta jsou mrtvá, devadesátá žijí s červy.
Máš-li díru v hlavě nebo někde jinde, vyplň ji. Ma-
ke love, not war — dělej lásku, ne válku — přijde to
levněji. V trávě se plazí had, z toho nemám strach.
Zločiny vytvářejí zákony. Takže: krok za krokem se
svlečeš. Při každém kroku zastavíš hodinky a octneš
se v přítomnosti bez minulosti a budoucnosti. A pro-
to beze studu. Při každém kroku neexistuje nic než
cítit tkaničky, dotyk knoflíku, šustění zipu. Není tu
žádná matinka, která by řekla: dej kolena křížem,
žádný tatíček, který by přikázal: V deset být doma!
Nic než tvoje ruce a to, co si svlékáš. Raamahu, roz-
važ si tkaničky u bot. Nesmíš cítit nic než ty tkanič-
ky, a jak svobodné máš prsty u nohou. Času si neví-
mej, Satan sídlí v detailu. Řekl jsem, dopřej si čas,
ne dovolenou. Jediné zlo spočívá ve fašismu fikové-
ho listu. Terezo, říše rajsých požitků je blízko.

HUDBA (*ušlechtilý soprán*)

A čas nás sotva zhojí
Pták málokdy už stojí
Suchá jsi — bez vytáček
A klinká umíráček

Leč pro nás ještě nezvoní
Tak mezi stehna — na koni
(Konečně jsou nazí, v posteli. Tma. Přichází Mr. Jay)

MR. JAY

Kde jste? — Co to děláte?

TEREZA

Teď ne!

MR. JAY

Světlo!

(Reflektor osvítí lože, Tereza, Raamah, had, anděl
v objetí. Mr. Jay uchopí hasičskou hadici a mohutným
proudem ty dva a hada vyžene z jeviště)

MR. JAY

Klid se z mé zahrady, couro,
útrapy zažiješ, až otěhotníš,
v bolestech roditi budeš,
měsíc co měsíc budeš krvácet,
pod mocí muže bude vůle tvá
a on panovati bude nad tebou!
Svůj vlastní hrob si kopat budeš,
až se ti nehty budou lámat
a havrani ti oči vyklovou.

Osmá scéna

*Mr. Jay stojí tiše s hadicí, z níž kape. Goldberg pod
deštníkem vejde*

GOLDBERG

Já myslel, že potopa se škrtla. Nebo uděláme
„Den, kdy nastaly deště“?

MR. JAY

Cynismus je poslední útočiště ničemů.

GOLDBERG

Koho z nás dvou máte na mysli, Pane?

MR. JAY

Kdo není se mnou, je proti mně!

GOLDBERG

Nevím zrovna o nikom, kdo by byl s vámi.
— Nikdy není pozdě na to změnit povolání.

MR. JAY

Myslíš, že jsem byl špatný?

GOLDBERG

Ještě horší.

MR. JAY

Tak špatný?

GOLDBERG

Scéna v ráji šla docela dobře.

MR. JAY

Když se mě ptáš, až moc dobře. Podívej se tady na
to — zvalená prostěradla. Oni se poznali, přes mo-
je příkázání! S Terezou! Ode dneška žiju v celibá-
tu, bez jehňátka lásky.

GOLDBERG

Novoroční předsevzetí se dodržují jenom málokdy, Pane.

MR. JAY

Nebo se zabiju.

GOLDBERG

Nikdy není pozdě směřovat k druhému břehu.

MR. JAY

Zase jeden hezký žvást, že ano, Goldbergu? Zbytek je mlčení, ale co bylo před mlčením? Jaké slovo bylo vyřčeno, a ke komu? Jak se ti líbí můj výklad Písma?

GOLDBERG

Měl by se zkrátit.

MR. JAY

Jsi rozený kritik.

GOLDBERG

Kdo umí, ten umí, kdo neumí, věnuje se kritice.

MR. JAY

No ovšem, ještě jedno takové Goldbergovo sedativčko: „Zase jste to dokázal, Pane“ — „To je to nejlepší, co jste kdy udělal, Pane.“ — „No jó, ale je to opravdu dobré?“ — „Mně se to líbilo, Pane.“ — „Nojo, ale komu ne?“ — Kdybys byl tak hodný a odstranil tu dýku z mých zad, mohl bys mi snad potom prozradit, kde jsou mí herci?

GOLDBERG

Šli domů. Do hnízdečka lásky Miss TT. Raamah a Masch chtěli — když se vydrhli do sucha — diskutovat o tom, jestli vstoupí do BBC nebo do IRA. Miss Tereza studuje nejnovější praktiky intifády a Japhet se cvičí v umění, jak scvrknout lebky.

MR. JAY

Samá marnivost. Kde je andělský chór, který zpívá Hosana? Kritici jsou padlí andělé světla. Jejich dr-

tivé odsudky jsou jenom dětské vrnění ve srovnání s řevem v mé hlavě. Podívej se na tenhle ráj! (*Roztříská postel*) Když z něčeho děláme něco, neexistuje žádná omluva. Když z něčeho děláme něco, musíme do té nicoty sestoupit a cítit se tam doma. Sníl jsem sen o dokonalosti. A vidíš tenhle chaos? Jenom řád je dokonalý, protože nesnese žádné neřádstvo. Tak trochu pořádek neexistuje, stejně tak jako neexistuje tak trochu těhotná ženská. Prostě jsem to zbabral. Odcházím — dám se do psaní pamětí. No jo, člověk není Bůh, ale co když ani Bůh není Bůh?

Musíš vzít za mě záskok. Dám ti sen o svobodě, a ty ho zradíš. Odkážu ti pekelný oheň ztroskotání, jinak řečeno pekelný oheň dokonalosti. Máš plnou svobodu — záleží jenom na tobě, jestli ztroskotáš a oslavíš ztroskotání jako sen o svobodě, až jednoho dne dospěješ tak daleko, že necháš tenhle dům lehnout popelem. Oheň obnoví řád hromad popele, a z popele povstane Nicota, a to je dobré. Nicota je to jediné, co je dokonalé: Jen Bůh je dokonalý, protože je nic. Víím, že se rouhám Bohu, ale aspoň víím, zač jsem trestán svou horečnou touhou a nestálým klínem Terezy Tormentiny. Hlavu vzhůru, Goldbergu, právě jsem vynalezl sebekritiku. Ale leze mi krkem. Jsem z toho unavený a nemocný. Pomoz mi, můj Lucifere, řekni mi, jak špatný jsem.

GOLDBERG

Jste stará děvka, Mr. Jayi.

MR. JAY

Teď jsi to přehnal, Goldbergu. Podívej se na můj oblek. Trvalo sedm neděl, než byl hotový. Když jsem se křejčího ptal, proč to trvalo tak dlouho, Pán koneckonců potřeboval jenom sedm dní ke Stvoření světa, on na to řekl —

GOLDBERG

Podívejte se na ten oblek, a podívejte se na svět.

MR. JAY

V tomhle divadle vyprávím vtipy já, Goldbergu! Jenže doba vtipů je ta tam. Já odcházím. Konej svou práci, Goldbergu, ty i herci. Snaž se, aby ses obešel beze mě; jsem zvědav, co vytvoříš beze mě, když si mě nemusíš vymýšlet. Sleduj, jak to vypadá, když je nebe prázdné. Sleduj, jak je všechno dovoleno, když já neexistuju.

(Odchází. Goldberg odklízí všechno z jeviště. Po chvíli se Mr. Jay vrací)

MR. JAY

Prázdňá kantýna je pusté místo, Goldbergu.

GOLDBERG

Když vystoupíme nejvýše, můžeme už jen klesat.

MR. JAY

Já vím, a to bolí. Vyhnání z ráje, kdo je vyháněn, vyháněč nebo vyhánění? Strašlivá trýzeň trýzní mě.

GOLDBERG

Jaké je to, být trýzněn strašlivou trýzní?

MR. JAY

Sedmdesát soužení, od kořínků vlasů až po nehty na nohou, takové to je.

GOLDBERG

Jestli je to onen rajský plod mezi stehny Miss TT, co vás mučí, rád se odeběřu k branám ráje, budu si sypat popel na hlavu, vrhnu se na zem a budu prosit Pána, aby vám ten plod dal, když po něm tolik hladovíte.

MR. JAY

Jsi hodný, Goldbergu, ale nemluv o Hospodinovi, jako by to byl vydavatel Playboye! Modlí se k němu, když mermomocí chceš, a on ti řekne: „Jdi do kláštera.“

GOLDBERG

Jeptišky byly odjakživa vaše slabé místo, Pane.

MR. JAY

Tak slabé už není, hochu. Show must go on! Show musí běžet dál. Ještě jsem nezačal bojovat. Když Napoleon táhl na Moskvu, co ševalil Churchill národu? „Ils ne passerous pas“, ale ty zřejmě nemluvíš francouzsky.

GOLDBERG

Mon, mais ce n'étais pas Churchill qu'ie a dit ça, c'étais Clemenceau. Quard les Boches arriverait d —

MR. JAY

Co máme jako další scénu?

GOLDBERG

Tanec kolem Zlatého telete.

MR. JAY

Šli domů, co? Ach, vy duše nevěřící! Co se dá snáze nahradit než herec? Umiš tančit, Goldbergu?

GOLDBERG

Jenom charleston, Pane.

MR. JAY

Ukaž!

(Goldberg tančí charleston)

MR. JAY *(ho přeruší)*

Co tvůj těsnopis?

GOLDBERG

Není to už to, co bývalo.

MR. JAY

Zkus to. *(Rychle)*

„Nezabiješ! Neselžeš! Nevydáš křivého svědectví. Nepožádáš manželky bližního svého —“

GOLDBERG

Co zamýšlíte, proboha?

MR. JAY

Vystoupíš tady na tu horu jako ubohý malý služebník, a sestoupíš z ní jako Mojžíš, jako posel boží.

(Odejde)

GOLDBERG

Jo — ale jak? *(Leze na žebřík)*

Devátá scéna

Jeviště je prázdné až na vysoký žebřík se štítkem SINAJ a s keřem na jeho vrcholu. Hell's Angels — Pekelní andělé — vcházejí na jeviště, hrají a zpívají

PRVNÍ

My jsme ti zlí Židi
Tak nás chcete vidět
Psi co v noci vyjí
Levicové svině

DRUHÝ

Máme žízeň pořád
Potíme se různě
Milovníci prasečín
Což nám peklo dosvědčí
Ani splín nehrozí
Olizujem kozy
V poklopcích jsou bozi

TŘETÍ

My onanisti
Mlsní jsme vždycky
Rádi si čicháme
Před cestou do ráje
Obtížní lační chtíví
Samozřejmě vším vinni
I počasím a tchyní

ČTVRTÝ

Pomsta bude sladká
Jazyk přijde zkrátka

Obřezaní vampýři
Bomby na vás namíří

PRVNÍ

Nejsme ve slovníku
Každý v očích dýku
Ale hlavně
Nechutně
Neodolatelně
Každý z nás — i když je to šok
Jebe, když hrají Rock around the clock

PÁTÝ

Nic nového, člověk je špatný

DRUHÝ

Ale jsou taky milí Židi,
Vy co máte vkus
Freud a Marx a Proust
Prohnilý svět do zkázy řídí
A Ježíš? Sdělme ve zkratce
Těž nebyl křesťan po matce

TŘETÍ

A Heine, Mahler, Bloch
Na ty se slovník zmoh
Ti taky, i když je to šok
Jebali, když šel Rock around the clock

ŠESTÝ

Křesťani to dělají údajně taky; jinak by nebyla
země tak přelidněná.

(Přicházejí Mr. Jay a Zlaté tele)

MR. JAY

Okay, děti moje, zpívat a tančit je zřejmě pro naši
roztomilou mládež zábava, jenomže my teď tady
potřebujeme barbarskou orgii.

DRUHÝ

A jaká orgie je tohle?

298

MR. JAY

Jste nespoutaná a bezuzdná tlupa Židů, před ne-
dávnm propuštěná z egyptského zajetí. Čtyřicet
let jste bloudili pouští, a teď nastal čas, kdy může-
te popustit uzdu všem svým vášním a dát volný
průchod všem svým potlačeným pudům. Sex a ná-
silí je psáno v Knize.

TŘETÍ

Přímo lahůdka!

MR. JAY

Porušujte každý všivý zákon, kterej vám stojí v ces-
tě: lžete, kraďte, zabíjejte, cizoložte, kolik vaše ná-
dobíčko vydrží, klanějte se jiným bohům, požádej-
te manželky bližního svého, tančete kolem Zlatého
tele, až se rozžhaví Venušin pahorek. A až začne
hořet keř, vezměte nohy na ramena. *(Odejde)*
(Hell's Angels při písni začnou ničit jeviště. Zlaté tele
tančí s nimi)

Adam zplodil Šeta

Šet zas Enóše

Enoš zplodil Kénana

A ten zase Mahalalela

Ten mimochodem Jereda

A Jered zplodil Henocha

A Henoch zplodil Metúšelacha

Metúšelach zas Lámecha

A Lámech zplodil Noema

A Noe Šéma, Cháma, Jefeta

Každý z nich — i když je to šok

Jebal, když hráli Rock around the clock

ZLATÉ TELE

Keř hoří!

*(Všichni tančice zmizí. Zní Bach. Goldberg jako Moj-
žíš vystoupil zpoza keře a se starozákonnými tabulka-
mi sestupuje z žebříku. Hudba dozní)*

299

Desátá scéna

MOJŽÍŠ

Je někdo doma?

(Mr. Jay se vynoří jako Áron, je lehce opilý, objímá láhev piva)

MOJŽÍŠ

Árone, kde jsi byl?

ÁRON

Mluvil jsem s lidmi v kantýně.

MOJŽÍŠ

Jsou pořád ještě tak vzpurní a zarputilí?

ÁRON

Kamaráde, ti jsou náramně zarputilí a vzpurní!

MOJŽÍŠ

Dlouho už nebudou.

ÁRON

Rozbořili synagogu.

MOJŽÍŠ

Určitě měli těžký dětství.

ÁRON

Kdes byl celý den?

MOJŽÍŠ

Co bys řekl, kde jsem byl? Škrábu se na tu zasranou horu nahoru, lezu z té zasraný hory dolů, nahoru, dolů — bojím se, že mě postihne atrofie svalstva.

ÁRON

Viděl jsi Jeho?

MOJŽÍŠ

Celej ten blbej den si hrál na schovávanou. Na jedné

straně má mluvit s člověkem tváří v tvář, na druhé straně nesmí člověk Jeho tvář spatřit. Zahalí se do mraku nebo do sloupu dýmu, schová se za keř nebo ve větrném víru, ale podařilo se mi ještě zahlídnout kousek Jeho zad.

ÁRON

No a? Jak vypadá?

MOJŽÍŠ

Neviditelně.

ÁRON

Říkal něco?

MOJŽÍŠ

Namluvil toho spoustu.

ÁRON

V jakém jazyce? Aramejsky? Hebrejsky? Hóch-dojč?

MOJŽÍŠ

„Kůzle v jeho mateřským mlíce vařiti nebudeš.“

ÁRON

Toho jsem se nikdy neodvážil, a ty?

MOJŽÍŠ

Když jde o vaření, dostane snadno hysterický záchvat.

ÁRON

A dál? Co chtěl tam nahoře?

MOJŽÍŠ

Dal mi příkázání.

ÁRON

Cože ti dal?

MOJŽÍŠ

Nojo, vlastně nejde o žádný příkázání, to si to jenom gójové špatně přeložili. Jsou to Hospodinova slova, a ta slova člověku říkají, jak se stát dobrým místo šťastným. O to jde v těch jeho příkázáních.

ÁRON

A kolik jich je?

Furaj! Kolik chceš. Bzučí mi z hlavy. Dobra polovina jsem už zapomněl. Ach jo, ze všeho nejdřív musíme všichni přejít na novou dietu. Máš rád vepřový žebřík?

ARON

Jako bys nevěděl, že vepřový žebřík miluju.

MOZIS

Tak na to zapomeň. A co se našich starých směšných pohybů týče — připoutej se! Nesmíš to dělat se svou matkou, se svou sestrou, se svými tetami a sestřenkou prvního stupně, se sestřenkou druhého stupně, s manželkou svého syna, souložnicí svého otce, s milenkou svého bratra, se svou dcerou a se snoubenkou své dcery.

ARON

Co potom ještě zbejvá?

MOZIS

Nic. To nejdůležitější — jakousi reader's digest verzi — svými nehty vyryl do těchto kamenných desek.

ARON

Ukaži!

(*Mozis mu to ukazuje, Aron studuje kamenné desky*)

ARON

Nemám nejmenší chut věnovat se kritické teologii, ale on musí být zřejmě měšuge. Ta banda potluhá mu na to nikdy neskočí. A já taky ne.

MOZIS

Já vim, já vim. Taký jsem mu to řekl.

ARON

A? Co on na to?

MOZIS

Jdi, sestup dolů a řekni jim to. — Nedají na mě, o Pane! — Dávěťuj mi, nebo budíž proklet navěky.

My jsme z toho Egypta neměli odcházet. Přijemný klima, stoprocentní zaměstnanost, sociální pojištění, a stavět pyramidy taky není nijak máň kreativní, než si uhnat z many žaludecní vředy. Jestli chceš dobrou radu, drž se od těch tabulek co nejdál. Má na nás přehnaný požadavky. My jsme pokolení zmijů. My chceme být šťastní, ne dobří. Zádnej klam, zádnej podraz, zádna vražda? To není tak marný, dalo by se o tom diskutovat, koneckonců, kdo by nechtěl být dobrý? Jenže: komu se to taky podarí? Opravdu překerní situace! Jsme zkrátka v loji! Miluju tě, milý bratře, ale snažně tě prosím, ostavním o slovech božích ani slovíčko, nebo ti rozbijou držku! Když budeš po nich chtít, aby byli do- bři, budou se cítit celi nesví. Budeš pro ně hro-

ARON

Jo, to jsem si všim.

MOZIS

Jestli sis nevšim: On právě vynalezl hřích.

ARON

Nepodal jsem ti pomocnou ruku ve chvíli tísně? Nevysvobodil jsem tě z egyptského zajetí, když se faraon zabejčil? Zapomněl jsi už na kobylky v je- ho komfletjks, na žaby v bideu jeho manželky, na zabítí jeho prorozence? Nerozdělil jsem vody Ru- děho moře, když vám Egyptani šlapali na paty? Dal jsem ti manu a křepelky, abys nezahynul, když jsi hledověl v poušti; vnukl jsem ti, abys udeřil do skály, když děti umíraly žizni. Tvoou hůl jsem pro- měnil v hada, když se ti spratkově začali bouřit, ne- byl to špatej trik, co?, ale ted je se-záznaky utrum, Mojsě, já si přejnu, abys věřil bez jakýchkoli jestli- že a Ale. Sestup dolů a dej měmu vyvolenému ná- rodu zákony. Když se budou vzpírat žít v pravdě a spravedlnosti, vyvolím si jiný národ.

zícím prstem Božím. Víš, co On právě vymyslel? Antisemitismus! Ale já tě znám. Nedokážeš udržet jazyk za zuby, ty ten zákon pravdy a spravedlnosti budeš vykládat svým potomkům, a oni se stanou postrachem pro všechny národy, budou nenáviděni a upalováni, dokud bude jeden jediný, kterého bude možné nenávidět a upálit, protože jejich přítomnost bude připomínat Jeho přítomnost. Každý sen o tom, že chce být dobrý, ale když se probudí, díky Němu se ten sen změní v noční můru. Slyším, že přicházejí. Mlč, ani slovo!

MOJŽÍŠ

Mlátit pantem, to mi nesedí.

ÁRON

Co tím chceš naznačit?

MOJŽÍŠ

Ze neřeknu vůbec nic. Řekneš to ty!

ÁRON

Mám být mluvčím bratra svého?

(Áron uteče, Hell's Angels se vracejí)

MOJŽÍŠ

Árone! Zůstaň tady! Vrať se!

(Mojžiše ohrožují Hell's Angels; Mojžiš se k nim obrátí)

Poslyšte, nebesa, mou řeč!

Naslouchej, země, slovům, jež teď vyslovím!

Otevřte uši a zbystřete sluch, vy neukázněná generace!

Prokleti buďtež ti, kdo nectí otce svého, matku svou!

Proklet budiž i ten, kdo posune hraniční kámen svého souseda!

Kdo slepce nechá zabloudit.

Kdo spravedlnost odepře cizinci.

Kdo jiného potají udeří.

Kdo zabije nevinné.

Kdo nemiluje Boha.

HELL'S ANGELS

Amen.

(Mojžiš rozbije desky. Hell's Angels ho bijí, pak zmizí)

GOLDBERG

Árone, Árone, proč jsi mě opustil?

Jedenáctá scéna

Mrs. Mopková přichází, začne uklízet. Zní Bach. Přichází Mr. Jay.

MR. JAY

Kde jsou všichni?

MRS. MOPPOVÁ

Herci přicházejí a odcházejí.

MR. JAY

Látka, z které utkány jsou sny. Moppinko, ty jsi to jediné, co je na tomto jevišti reál. Pokaždé, když tě vidím plazit se tady po kolenou, jsem zvláštním způsobem dojat. Pojď se mnou do kanceláře...

MRS. MOPPOVÁ

Už zase?

MR. JAY

Zvednu ti plat.

MRS. MOPPOVÁ

Jediný, co jste mi kdy zvedl, je moje sukně.

MR. JAY

„Pupek tvůj knoflík okrouhlý, ne bez náboje.
Břicho tvé jako stoh pšenice obrostlý kvítím.
Oba tvé prsy jako dvě telátek blíženců srních.
Jak jsi ty krásná, a jak utěšená,
ó milosti přerozkošná!“

(Goldberg v koutě stěny)

Ach, tady jsi, Goldbergu. Cos říkal zkoušce?

GOLDBERG

Oh, skvělá. Zabili mě a sežrali.

MR. JAY

Ó je. A kde jsou teď?

GOLDBERG

U Ninive.

MR. JAY

Neukáznění jako vždycky?

GOLDBERG

Hůř. Vyrvali mi údy, pražili mě v olivovém oleji a polili kečupem.

MR. JAY

Ach ano, doba hájení nejen že skončila, ona vlastně ještě nezačala.

Jdi nyní do velkého města Ninive, jdi, Goldbergu, jdi, ty posle ctnosti, mávej jim bibli před nosem, staň se postrachem vesmíru.

Jdi, Jonáši, jdi do Ninive, volej proti němu:

Polepšete se. Dodržujte příkázání, nebo na vás sešlu oheň a soužení.

Zničím vás velkým třeskem.

Ohněm a popelem vás vyhladím, když se nepolepšíte.

Čtyřicátý den

v šest hodin patnáct

budou přeživší závidět mrtvým.

(Všimne si, že Goldberg se vytratil)

Goldbergu?

Goldbergu!

(Mr. Jay odchází, slyšíme, jak volá „Goldbergu? Kde jsi, Goldbergu!“ Goldberg přijde zprava)

MRS. MOPPOVÁ

Ten to nevzdá nikdy, co?

GOLDBERG

Já už to nevydržím, Moppinko. Přimo se řítím

k nervovému zhroucení. Mám už toho dost dělat
mu poskoka.

MRS. MOPPOVÁ

Na tvým místě bych se mu na tenhle cirkus vybodla.

MR. JAY (*za jevištěm*)

Goldbergu, jsi tady?

(*Goldberg se schová pod sukni Mrs. Moppové.
Mr. Jay vejde*)

MR. JAY

Nevidělas Goldberga?

MRS. MOPPOVÁ

Zahlídla jsem ho, Pane.

MR. JAY

Utíkal? Kdo utíká, prokletí neuteče. A bude ute-
čencem do konce svých dní. Řekni mu to, jestli ho
uvidíš.

(*Odejde*)

GOLDBERG

Vždyť už jdu. On má v moci celý svět, natožpak
mě. (*Zastaví se*) Znáš Ninive?

MRS. MOPPOVÁ

To hadí hnízdo?

GOLDBERG

Utrpení je tedy Bohu milejší?

MRS. MOPPOVÁ

Zůstaň u mne.

(*Setmí se*)

GOLDBERG

Proč slunce vychází na východě a zapadá na zá-
padě?

MRS. MOPPOVÁ

Kdyby to bylo obráceně, ptal by ses taky.

GOLDBERG

Modli se za mě.

(*Odejde do Ninive*)

Dvanáctá scéna

Jeviště se otočilo. „Reálné“ hlediště je vidět vzadu. Svištící vítr žene na jeviště zrníčka písku. Hudba. Přicházejí Hell's Angels se zakrvácenými částmi Goldbergových šatů, položí je na zem a šklebíce se odejdou. — Goldberg vrávorá na jeviště, zhroutlí se. Přichází Mrs. Moppová

MRS. MOPPOVÁ

Pojď do mého objetí, jehňátko moje.

GOLDBERG

Konečná stanice Ninive.

„Jdi tam, Goldbergu, šikanuj každého poseroutku,
udělej tohle, a tohle nedělej. — Co je na tom, že
spím s tvou sestřičkou?“

MRS. MOPPOVÁ

Musíš občas vypřáhnout, Goldbergu.

GOLDBERG

Od chanuky ani jeden volný den. Pak jsem chtěl na
Capri, abych ochutnal humry v majonéze, možná
taky proto, abych se potápěl v Modré jeskyni, ne-
bo prostě proto, abych se rozvaloval na slunci.
Všechno, jenom ne tohle zasraný divadlo!

Vstoupil mi do cesty. Pronásledoval mě všude,
kam jsem se jenom vrtl. Bombardoval mě telegra-
my. Zaplnil svými řečmi celý můj záznamník. Dal
mě hlídat svými anděly. Tak jsem utekl do Jaffy
a pak nastoupil na loď do Tarsu, abych se dostal
z jeho dosahu, ale On vyvolal hurikán Salome.

Moře se vzduchulo tak, že dokonce i námořní kapitán Achab dostal mořskou nemoc a námořníci měli plné kalhoty. A tak jsem jim řekl: „Hodte mě přes palubu, moře se potom uklidní.“ Oni tak učinili, i stalo se, jak jsem řekl, a víš, co udělal On? Poslal na mě obrovitou velrybu, která mě spolkla. Bylas už někdy ve velrybě, Moppinko?

MRS. MOPPOVÁ

Všude, ale tam ne.

GOLDBERG

Přijmi ode mě dobrou radu, vždycky se drž co nej dál od velryb, zvláště od jejich útrob. Je tam tma a vlhko, páchne to tam česnekem: Já tam byl tři dny a tři noci, dostal jsem astmatickej záchvat, nakonec jsem padl na kolena, volal o pomoc, hluboko v Šeolu: „Pust mě ven, udělám všechno, co budeš chtít!“ Tak mě ta velryba vyplivla na pevninu a On mě zas oslovil: „Vstaň, Jonáši, jdi do Ninive!“ Tak jsem šel k velkému městu Ninive a řekl jsem jim na rovinu: „Polepšete se, nebo proklet bude váš koš, prokleta bude vaše díže, plod vašeho těla, úroda vašich polí, mláďata vašeho dobytka, vaše krávy a ovce, prokleti budete i vy při svém příchodu na svět a prokleti budete ve chvíli smrti, přestaňte se chovat jako prasata nebo vás Hospodin stihne prudkou horečkou, suchem a černými a červenými neštovicemi. Kromě toho vás ztrestá egyptským vředem, furunkly, svrabem a neštovicemi, šílenstvím, slepotou a pomatením ducha“, jak mi to jde, Mrs. Moppová?

MRS. MOPPOVÁ

Jsem přímo unesená.

GOLDBERG

„A nejen to, nýbrž ujařmování budete den za dnem a nikdo vás nezachrání, až se dobytčáky dají zase

do pohybu. A zasnoubíte se s dívkou, ale jiný ji zhanobí. Postavíte dům, ale nebudete ho obývat. Vaše vozy vám budou ukradeny před vašimi zraky, vaši synové a dcery se stanou pohany nebo velmi osamělými mrtvolami, vaše oči vám budou přecházet touhou po nich, co uvidíte, budou jen haldy bot a vlasů. Pán se vás zřekne a vy se stanete postrachem mezi všemi národy, k nimž vás Pán vyžene, a čtyřicátý den začnou pece znovu kouřit!“ Který den máme dnes, Moppinko?

MRS. MOPPOVÁ

Jednačtyřicátý.

(Vstoupil Mr. Jay)

MR. JAY

Ach, tak tady jsi, Goldbergu.

GOLDBERG

Jsem.

MR. JAY

Udělal jsi, co jsem ti řekl?

GOLDBERG

Udělal.

MR. JAY

Polepšili se?

GOLDBERG

Ne.

MR. JAY

Co se dá dělat. Každé srdce dobyt nemůžeme.

GOLDBERG

Víte, který den je dneska?

MR. JAY

No ovšem.

GOLDBERG

Slyšíte velký třesk?

MR. JAY

Ne.

GOLDBERG

Vidíte nějaký oheň a soužení?

MR. JAY

Ne.

GOLDBERG

Popel, který stoupá k slunci?

MR. JAY

Ne.

GOLDBERG

Zesměšňujete mě. Bezbožníky necháváte nepotrestány.

MR. JAY

Jestli sis nevšiml, Goldbergu, já jsem právě vynalezl milosrdenství.

(Odejde. Goldberg pláče. Mr. Moppová ho uklidňuje)

Třináctá scéna

Japhet, Masch a Raamah přicházejí. Vítr je hlasitější.

RAAMAH

Slyšíte?

(Všichni naslouchají)

MASCH

Neslyším nic.

JAPHET

Lžeš.

MASCH

Lžu.

RAAMAH

Jižní vítr od Sinaje. Žene armádu pískových zrníček do všech našich škvír. Za chvíli začne skřípat země, začnou skřípat zuby, a zpomezi zubů bude vykukovat poušť.

MASCH

Klimatizace je kaput.

JAPHET

A kostky ledu se rozpouštějí na slunci.

GOLDBERG

Slunce se schovalo.

RAAMAH

Podívejte se na naši Mrs. Moppovou. Smejčí jako fúrie, z čiré bázně boží.

MRS. MOPPOVÁ

Nesnášim na jevišti sajrajt.

RAAMAH

Ach jo, jeviště. V sedmnácti jsem doufal, že budu stát pod balkónem a vybliju svoje srdce.

(Zvuky nářku v dálce)

MASCH

Už to zase začíná. Kdybych byl tou zdí, řekl bych, že byste pro změnu mohli nařikat někde jinde.

GOLDBERG

Jo, ale kde?

MASCH

Příští rok na Aljašce. Chci tím říct, že když jsme letos tady v Jeruzalémě, nevidím nejmenší důvod, abychom byli tady v Jeruzalémě i napřesrok.

JAPHET

Má žena se vrátila i se svým černým milencem. V neděli s nimi pojedou k Jezeru genezaretskému, kde lidi, jak je známo, běhali po hladině vod.

GOLDBERG

Protože neuměli plavat.

JAPHET

V chladu galilejského večera je zardousím.

MASCH

Tři židi tvoří dokonalé manželství.

GOLDBERG

Je mi tě líto.

RAAMAH

Když zabijeme svou ženu v pátý den písečné bouře, budeme osvobozeni.

MASCH

Nikdo nad pět let není nevinný.

MRS. MOPPOVÁ

Koukejme, kdo to tu obchází kolem chrámové hory.

(Odejde. Vejde Mr. Jay)

GOLDBERG

Radostná zpráva, Mr. Jayi. Herci jsou zase tady. Nabízejí vám improvizaci na usmířenou.

MR. JAY

Řekni jim, že jim dáme vědět, pokud budeme potřebovat jejich typ.

GOLDBERG

Chtějí vám zahrát vaši nejmilejší rodinku, Abraháma a Sáru i s tím jejich odporným panchartem Izákem, s tím, co kouše psy.

MR. JAY

To zhatí můj časový rozvrh. Máme na práci něco jiného. Teď ne!

SÁRA

Ale ano! Teď! Ó teď nebo ó nikdy!

MR. JAY

Tak prosím. Předvedte tu svou improvizaci na usmířenou!

IZÁK

Já chci domů!

ABRAHÁM *(ho mlátí)*

Ticho budeš, nebo večer nebude žádný čokoládový pudíng.

SÁRA *(bije Abraháma)*

Neodvažuj se ubližovat našemu útlocitnému synáčkovi!

ABRAHÁM *(bije Sáru)*

Říkal jsem ti, abys nechala našeho útlocitného fákana držého doma.

IZÁK *(kopne Abraháma do holeně)*

Kdo je tady útlocitnej fakan drzej?

ABRAHÁM *(kopne Izáka)*

To ty, Izáku útlocitnej, ty jsi fakan drzej.

MR. JAY *(Abrahámovi)*

Nestydíš se, takhle surově nakládat se svým jediným milovaným synem, jako by to byl hmyz?

IZÁK

Starej se o svůj vlastní hmyz, dědku!

ABRAHÁM

Tak za prvé: on není to jediné, co miluju, a za druhé, kdybych nakládal s tímhle útlocitným fakanem drzým jako s hmyzem, připadal bych si jako kofkovský plagiátor. (*Bije Izáka*) Kdo je tady dědek?

SÁRA

Co do toho strkáš frňák, Abraháme! (*Bije ho*)

ABRAHÁM (*bije Izáka*)

Postavíš se teď do kouta a pětaticetkrát se pomodlíš Otčenáš.

IZÁK

Otče náš — a tak dále, zbytek jsem zapomněl.

MR. JAY

Izáku, doufám, že s tebou nebudu mít potíže.

IZÁK

Ale budete, Sire. (*Kousne Mr. Jaye do prstu*)

MR. JAY (*kopne Izáka*)

Slyšel jsi, co říkal tvůj Otec!

IZÁK

Ošukej si koleno!

(*Zadunění hromu*)

MR. JAY

Tady venku je tak ticho.

GOLDBERG

Když se mě ptáte, Sire, až moc ticho.

SÁRA

Teď je řada na mně, Mr. Jay. Mluvil jste s Abrahámem devadesát a dalších pár všivých let v poušti, na jistých křížovatkách, v luxusních oázách. Vy chlapi mluvíte a mluvíte, až se slovo, s prominutím, proměnilo v kec. Teď je na ženě, aby mluvila.

MR. JAY

Mlčení ženy je hudbou pro muže.

316

SÁRA

Patriarchát je pro kočku.

MR. JAY

Zeď nářků je na přechodnou dobu zavřená, Sáro.

IZÁK

Já chci domů.

ABRAHÁM

Když chceš domů, tak jdi domů. (*Kopne Izáka*)

MR. JAY

Takhle se nekope do útlocitného jinocha. (*Kopne Izáka*) Takhle se kope do útlocitného fakana drzého.

SÁRA

Mám už po krk kuchyně, kostela a tohodle klacka. Každých šest měsíců se na tvůj příkaz musíme stěhovat, se vším všudy. Kdo musí zabalit všechno to haraburdí? Kdo musí dohlížet na stěhováky, aby mi neodnesli hrnce a pánve? Kdo vypne plyn, kdo se postará o kočky, kdo vysmejčí každý nový bydlení, kdo zavěsí zrcadlo, rozdělá oheň? A kdo udržuje na tvoje přikázání Abraháma ve formě, aby vytvořil velký národ a stal se požehnáním, od Haranu přes Sichem a Moreh až po Ai? Žádné mužskej by neměl být kočovníkem. V Kanaánu například bylo mlíko zkyslý a med zhořkl.

ABRAHÁM

Sáro, ovládej se!

SÁRA

Dáma se ovládá vždy a všude, řekl jsi mi pod úplňkem.

ABRAHÁM

A tohle jediné napomenutí sis vzala k srdci.

SÁRA

A co ten trik se sestrou?

MR. JAY

Ano, co ten trik se sestrou? Goldbergu, víš něco o nějakým triku se sestrou?

317

GOLDBERG

Jaktěživ jsem o nějakém triku se sestrou neslyšel, Pane. Izáku, slyšels někdy něco o nějakém triku se sestrou?

IZÁK

Když byli v Egyptě, ptali se Egyptané mého otce: „Kdo je ta Lady, se kterou jsme tě včera večer viděli?“ — „To není žádná Lady, to je moje sestra,“ řekl on.

MR. JAY

Doba vtípů patří minulosti.

SÁRA

Bůh vás raní němotou, jestli mě nenecháte, abych si vylila své zlomené srdce.

(Dunění hromu)

SÁRA

Po dvou dnech v Egyptě procházíme bazarem. Chlapi za mnou hvízdají tak hlasitě, že člověk sotva slyší modlitbu muezzina z minaretu, a tu mi Abrahám říká: „Jsi krásná žena, když se Egyptani dovědí, že jsi moje manželka, oddělají mě a tebe obskočí. Řekni jim tedy, že jsi moje sestra, a já díky tobě uniknu smrti.“ — Náramně přesvědčivé! A tak já těm chlípným slimákům řekla, že jsem jeho sestra, a konec té písničky je takovej, že jsem skončila s faraonem v posteli. A kde skončil Abrahám? U stáda oslů, ovcí, bejků a velbloudů a u spousty děveček, mezi nimiž byla jistá Hagar, kterou on pro slávu boží obtěžkal.

ABRAHÁM

Je to snad moje vina, že jsi neplodná?

SÁRA

Kdo je tady neplodnej? — Konečně jsme se usadili, střecha je opravená, kočky mrtvé, sousedi milí, já pořád ještě obstarávám nákupy a vařím a peru,

318

jsem taky už napolo hluchá, šedej zákal šedne pořád víc, prsa mi visí až ke kolenům, to číslo se sestrou už máme chválabohu za sebou, nakonec se blížím k devadesátce, když Věčný, jehož jméno buď už pochváleno, znovu oslovil Abraháma: „Abraháme“, řekl, „měl bych pro tebe takový návrh, který nesmíš odmítnout, požehnám tobě a tvé Sáře synem, abys založil velký národ a stal se požehnaným.“ — V mém věku?! Je to přímo k popukání, co mi Bůh vyvedl! *(Udeří Izáka, říká Mr. Jayovi)* Tomu vy říkáte požehnaní?

MR. JAY

Všichni jsme měli obtížné dětství!

ABRAHÁM *(s radostnou nadějí)*

Je mrtev?

IZÁK

Ještě ne.

MR. JAY

Abraháme, měl bych pro tebe jeden návrh, který nesmíš odmítnout.

ABRAHÁM

Proboha! Zase?

MR. JAY

„Vezmi nyní svého syna, toho jediného svého syna Izáka, kterého miluješ, jdi s ním do země Moria a zaveď ho tam na horu, kterou ti určím, a daruj mi ho jako oběť zápalnou.“

IZÁK

Otče —

ABRAHÁM

Tady jsem. Pojď.

IZÁK

Kam jdeme?

ABRAHÁM

Do mého klína.

319

(Kouř vystupuje z truhly)

IZÁK

Tady je oheň a dříví, ale kdež je hovádko zápalné oběti?

ABRAHÁM

Milý synu, vždyť Bůh si už nějaké jehně pro zápalnou oběť najde. — Co teď?

MR. JAY

Obětuj ho svému Pánovi.

ABRAHÁM

Jak se to dělá?

SÁRA

Ukažte nám to.

MR. JAY

Docela jednoduše.

(Jde k truhle a předvádí)

Spoutáš svého syna a položíš ho na oltář.

(Položí Izáka na truhlu)

Pak vezmeš nůž a probodneš ho. Kde je nůž?

ABRAHÁM

Já nemám nůž. Sáro, máš nůž?

SÁRA

Nemám.

MR. JAY

Goldbergu, podej mi nůž.

(Goldberg podá nůž)

Abrahám pak napřáhl ruku, uchopil nůž, aby zabil svého syna.

(Přiloží nůž na Izákovo hrdlo. Goldberg se odvrátí)

A anděl Hospodinův volal na něj z nebe: „Abraháme, Abraháme, nevztahuj ruky své na toho chlapce —“ jak je to dál, Goldbergu?

GOLDBERG

— „aniž mu co učiníš —.“

320

MR. JAY

— neboť jsem už poznal, že se Boha bojíš, když jsi mi neodepřel syna svého jediného.“

(Izák krvácí. Ticho)

Pane Maschi, neublížil jste si?

(Ticho)

ABRAHÁM

Pozdě.

SÁRA

To jsi celý ty, od začátku do konce zabiják dětí.

(Abrahám a Sára odnášejí Izáka)

MR. JAY

Z malých dětí vyrůstají velcí otcovrazi.

(Bach. Goldberg a Mr. Jay naslouchají)

Tady Bach už slyšel anděly.

GOLDBERG

Určitě, nebyl nedoslýchavý.

MR. JAY

Co máš zase, Goldbergu?

GOLDBERG

Nic.

MR. JAY

To není mnoho.

GOLDBERG

Mně to stačí.

MR. JAY

Líbila se ti ta scéna?

GOLDBERG

Musí se divadlo stůj co stůj líbit?

MR. JAY

Je to dar.

GOLDBERG

Pohádka vyprávěná bláznem.

MR. JAY

Přeháníš, Goldbergu.

321

GOLDBERG

Kniha je zavřená a ruka ochromená.

MR. JAY

Jak dlouho se známe?

GOLDBERG

Příliš dlouho.

MR. JAY

Ty mě teprve poznáš.

(Mr. Jay odejde. Goldberg zůstane sám; nic neuklízí)

Čtrnáctá scéna

Přichází Ernestina van Veenová

ERNESTINA

Tak čile do práce, goldieboy! Mr. Jay dostal nápad na svatou improvizaci.

GOLDBERG

Už zase —

ERNESTINA

Zbrusu nová scéna k obšťastnění gójů.

GOLDBERG

Beze mě.

ERNESTINA

Vynalezls právě stávkou vsedě?

GOLDBERG

Chci k Mrtvému moři — chci, abych byl vyhnán.

ERNESTINA

Ještě ne, goldieboy. *(Rozvine modrý pauzovací papír)* Za prvé potřebujeme tři kříže, postavené do polokruhu, rozměr 2:4; a natolik pevné, aby unesly — řekněme — takových osmdesát kilo.

GOLDBERG

Kde mám vzít v písečné bouři tři kříže?

ERNESTINA

Nákladák s příslušně nařezanými trámy už je na cestě. Stačí, když je sestavíte, aby tvořily kříž, a spojíte šrouby dlouhými dvacet centimetrů. Nechceme přece, aby z nich ti židi žuchli na zem jako přezrálé kokosové ořechy.

GOLDBERG

Tohleto všechno a bůhvíco ještě — Slunce ti zřejmě leze na mozek.

ERNESTINA

Neradila bych ti podceňovat režisérského génia, jako je Mr. Jay. Svolal Hell's Angels. Pomůžou nám.

GOLDBERG

A když ty trámy sešroubujeme, co pak?

ERNESTINA

Pak tady vyhloubíte tři jámy, kříže do nich zasadíte a zalejete betonem, aby je vítr nevyvrátil.

GOLDBERG

V tichu a obřadně se věnujme našemu vyvolenému povolání. Svými zahnutými drápy škrábejme prašivou kůži ze svých lebek. Přemýšlejme o nejveseljším způsobu sebevraždy.

ERNESTINA

O jednom bych věděla.

GOLDBERG

Nech si ho raději pro sebe.

ERNESTINA

Dělat divadlo s Mr. Jayem.

GOLDBERG

Jak dlouho může to utrpení trvat?

ERNESTINA

Obecenstvo se vpustí třetí hodinu. Devátou hodinu dokonáno jest.

GOLDBERG

Dlouhý večer.

ERNESTINA

Velmi dlouhý večer.

GOLDBERG

Židí umírají pomalu, ne?

ERNESTINA

Buď vítán na Golgotě — na té Hoře lebek, goldieboy.
(*Odejde. Goldberg se modlí*)

324

Patnáctá scéna

Přichází Mr. Jay, má brýle proti slunci a obrovský doutník

GOLDBERG

Co přijde teď?

MR. JAY

Já jsem ten, který jsem.

GOLDBERG

To říkal Hospodin v poušti taky.

MR. JAY

Já jsem jeho sluha.

GOLDBERG

Jak mu sloužíte?

MR. JAY

Studuji Zákon.

GOLDBERG

Který?

MR. JAY

Existuje jenom jeden — ten, který se dá porušovat.

GOLDBERG

Co vaše noha?

MR. JAY

Jeden padlý anděl mi ji rozmašíroval.

GOLDBERG

Lord Byron měl taky ortopedické problémy.

MR. JAY

Taky Goebbels.

325

GOLDBERG
A Belzezub.
MR. JAY
Kdo?
GOLDBERG
Stín Hospodinův.
MR. JAY
V životě jsem o něm neslyšel.
GOLDBERG
Lžete.
MR. JAY
Jo, lžu.
GOLDBERG
Co tady děláte?
MR. JAY
Řekneme, že lpím na detailu.
GOLDBERG
Milujete divadlo?
MR. JAY
Ne, divadlo nemiluju. Miluju filmy.
GOLDBERG
Jaké filmy?
MR. JAY
Horory.
GOLDBERG
Drakula a tak?
MR. JAY
Velký pátek a tak.
„Přijde čas dešťů, fujavic,
naš sladký Ježíšku,
máme jen jeden hřebík a víc už nic,
tak hezky přelož přes nožičku nožičku.“
GOLDBERG
Vy Židy nesnášíte, co?

MR. JAY
Správně. Já Židy nesnáším.
GOLDBERG
Pak jsme si kvit. Já zase nesnáším ortopedické problémy.
MR. JAY
Ještě ne.
GOLDBERG
Marníte svůj čas.
MR. JAY
Dole v údolí visí jeden chlap na fíkovníku.
GOLDBERG
Já vím.
MR. JAY
Váš přítel?
GOLDBERG
Pracujete pro policii?
MR. JAY
Policie pracuje pro mě. Chtěl byste taky pro mě pracovat? Ve volném čase vyhledávám talenty. Talent poznám na první pohled. Vy máte charisma. Měl byste dělat v televizi. Připravuje se nová televizní monstróza. Masakr neviňátek. Obstarám vám roli mladistvého hrdiny. Můžete ty maličké rozplácnout o zeď. Hrát v televizi může být docela zábavné, ne? A budete bohatý, slavný a krásný. Nebo co takhle propůjčit hlas nějaké prestižní obchodní firmě? (*Zpívá*) „Výrobky nejvyšší kvality pro vás, Procter and Gamble.“ — Za tři dny práce shrábnete deset tisíc. Proč marníte čas u divadla? Jednou poskok, poskok navždycky. Běž a přines, jako pes. Když něco nevyjde, proklejou vás, když všechno jde jako po másle, nepadne o vás v kritice ani zmíněčka. Anonymní otrok.
GOLDBERG
„I ten, kdo jenom stojí a čeká, slouží Pánu.“

MR. JAY

Čeká? Na co? Divadlo je mrtvé.

GOLDBERG

A posvátné.

MR. JAY

Jako peklo.

GOLDBERG

Proměňuje chleba v tělo a víno v krev.

MR. JAY

Dobré chutnání. Víte, co řekl po večeři?

GOLDBERG

„Jeden z vás mě zradí.“

MR. JAY

Každý vyrovná svůj vlastní účet.

(Goldberg mu plivne do tváře)

Kde je Pán? Zapomněl na vás. Otcové jsou zrádci.

Chtěl byste ho zabít?

GOLDBERG

Chtěl. Ale jak?

(Mr. Jay odejde)

Šestnáctá scéna

Zní Bach. Na jevišti se snesou tři kříže. Goldberg to sleduje. Vejde Ernestina a prohlíží si kříže. Vejdou čtyři Hell's Angels a „Mater Dolorosa“. Tři římsí vojáci, Raamah jako „setník“, Japhet a Masch jako „lotři“ zkoušejí kříže. Mr. Jay vejde o berlích, s jehnátkem pod paží

MR. JAY

Nenechte se rušit. Vůbec si mě nevšímejte. Mou kuřáckou nohu nechte ležet vlevo. Dnes v noci jsem se prochrápal málem k zástavě srdce. Měl bych být v kyslíkovém stanu, ale ani nápad, show musí běžet dál, mé místo je tady, u mých dětí, na útěku před smrtelností. Jeviště je jediná alternativa márnice. Tak hlavu vzhůru, dnes večer tvoříme historii divadla. Přejde guvernér, Pilatus Pontius, zvaný PP, přijde i velekněz a všechen světový tisk až po ty nejmenší okresní noviny, co tady dělají ty tři kříže, zatraceně?

ERNESTINA

Chtěl jsi tři kříže.

MR. JAY

Vůbec jsem nechtěl tři kříže! Chtěl jsem tři kříže, Goldbergu?

GOLDBERG

Chtěl jste tři kříže.

MR. JAY

Můžu si to taky rozmyslet, ne? Děláme tady di-

vadlo, a ne psí suchary, jasné! Duch svatý přebývá v náhodě, nebo snad ne? Umírání musí být naprosto věrohodné. K čemu by pak bylo celé to Zmrtvýchvstání? A na svůj plochý naturalismus zapomeň, Ernestino. Mysli metaforicky, má láska. Navrhuj, abychom zabili jehně a chudákům v hledišti rozdávali kotlety.

ERNESTINA

Jestli tady tomu jehňátku zkřivíš jediný vlásek, zabiju tě.

MR. JAY

Jehňátku? Jakému jehňátku? Odnes to zatracené zvíře, páchne. Jestli vám to ušlo, děláme tu „divadlo krutosti“. Víte, co je to „divadlo krutosti“? Guvernér ví, co chce. Smrt těch, kdo vyvolávají chaos, to chce, a taky toho dosáhne, nebo všichni skončíme jako otroci na nucených pracích v solném dole. Víte vy, jaký je PP člověk? Krvelačný tyran je to, lichvář, jehož srdce nezná soucit, jehož den naplňuje loupež, vražda, klam a nekonečná krutost. Kdo jsme my, že rozněcujeme jeho hněv? Zrovna včera mi říkal, že někteří z jeho nejlepších přátel jsou Židi, ale jestli potáhnou na Jeruzalém a vyženou penězokazce, udělá tomu přítrž. Chci jenom dva kříže, ten mladík si přinese svůj vlastní.

GOLDBERG

Jaký mladík?

MR. JAY

Na rozdíl od tebe, Goldbergu, ten mladík v tom umí chodit. Vymýšlí hříchy, aby je mohl vzít na sebe. Pěkný prevít, podkopává zákony a řád. Je jenom jeden Bůh, Jeho jméno budiž pochváleno, ale ten chlapík do toho tahá celou mišpachu — celou famílii: Matku boží, Ducha svatého a Syna božího, sama sebe, úplnej rodinnej klan. Podněcuje rebelii.

330

Dali jsme mu po bok dva lotry, po levici teroristu s bombami, po pravici prznitele dětí. Když z těchtohle tří uděláme trio, degradujeme toho mladíka na docela obyčejného darebáka. Všechno jasný?

ERNESTINA

Ano.

GOLDBERG

Ne.

MR. JAY

Zase ze sebe děláš hlupáka?

GOLDBERG

Mr. Jayi, jsem tady jen pro to, abych vám pomáhal. Jenže, promiňte mi mou zvědavost, co máte proti popravě oběšením? Je to starý trik, víte, jak někoho udělat o hlavu kratšího tím, že mu upevníme provaz pod sako.

MR. JAY

Nemám proti oběšení vůbec nic! Ani proti utopení, probodnutí, proti gilotině, ubití holí, naražení na kůl, elektrickému křeslu, jenom to nejhorší je dost dobré, Goldbergu, protože jenom to nejhorší zapůsobí na bezbožníky tak, aby se obrátili tvář k Bohu. V případě Noema to nebylo pár dešťových kapek, přišla rovnou potopa. Nejde o to, aby nás milovali, Goldbergu, musí se nás bát! Výkřiky musí být nefalšované, zrovna tak jako krev z beder a ocet v houbě, a poslední výkřik musí zapůsobit tak, že člověku ztuhne v žilách krev, „Eloi, Eloi, proč jsi mě opustil?“, právě, proč ho Bůh opustil? Ve své předposlední inscenaci jsem nechal děti spadnout do jámy, která byla napojená na zesilovač, takže ten jekot bylo slyšet až do foyer. Nehleď na závěrečnou scénu, kde těhotná matka, připoutaná ke dvěma arabským hřebcům, byla rvána dvěma různými směry. Roztrhli ji a klusali kolem

331

kolosea, každý s jednou půlkou matky na vlečném laně. Ale kříž je kříž.

ERNESTINA

Je kříž.

GOLDBERG

Kdo hraje toho mladíka?

MR. JAY

Na ruce máš číslo, nikdy jsem si to neuvědomil.

Kterej lágr?

GOLDBERG

Jenom ten nejlepší je dost dobrý.

MR. JAY

Nesnášel ses s Hitlerem?

GOLDBERG

Měli jsme malé názorové neshody.

MR. JAY

Teď projednáme technické detaily. Vyzná se tu někdo v křížování?

Sedmnáctá scéna

ERNESTINA

Získala jsem nějaké informace, darling, úplně mě to položilo. Nejstrašnější způsob poprav, Cicero ho označil za římskou specialitu, něco jako špagety carbonara nebo jako předhazovat apoštoly lvům, jenže horší. Otázka je, jak dlouho má ta scéna trvat?

MR. JAY

Dlouho.

ERNESTINA

Většinou to trvá dva dny nebo déle. Ty jsi boss, ale určitě nebudeš chtít, aby tu publikum dřepělo dva dny a rozbolel je zadek?

MR. JAY

Proč ne?

ERNESTINA

Jayi, srdíčko moje, to se dnes už nestává, aby někdo umíral moc pomalu. To není to pravé, co by diváky nadšením zvedalo ze sedadel. V případě toho mladíka, jak jsem se informovala, to začalo třetí hodinou a teprve devátou to skončilo. — Když vypustil duši.

MR. JAY

Jak?

ERNESTINA

Krásně, když chceš mermomocí slyšet vzrušující podrobnosti: Když člověka pověsí za ruce, krev se pomalu soustřeďuje do břišní krajiny; asi po šesti minutách klesne tlak o padesát procent, pulz se

zdvojnásobí, člověk ztrácí vědomí, což vede k rychlému ortostatickému kolapsu. Srdce a mozek dostávají málo kyslíku a člověk zhebne na koronární insuficienci.

MR. JAY

To je moc rychle. Nemůžeme očekávat, že se sem premiérové publikum povleče v písečné bouři, aby se dívalo na šestiminutové představení.

ERNESTINA

No, muka by se dala prodloužit, a to tak, že se na svislý trám upevní opěrka, aby se tělo mělo o co opřít. Krev se pak vrátí do horní části těla a člověk zase přijde k vědomí.

MR. JAY

Výborně.

ERNESTINA

Když to bude nudné, ukončí se ta scéna crucifragiem, což je další rozkošný římský nápad: klackem se zpřerážejí holenní kosti. Člověk se nemůže opřít a zemře. Ale u toho mladíka to probíhalo jinak. Nějaký prorok prohlásil: „Nesmí se mu zlomit jediná kost“, a tak mu voják probodl kopím bok a krev vyšla ven.

MR. JAY

Ještě něco?

ERNESTINA

Jenom dvě maličkosti. Hřebíky se zásadně nezarážejí skrze dlaně, tělo zmítající se utrpením by svou tíhou hřeby vyrvalo, což by mohlo u někoho vyvolat nežádoucí smích. Proto se hřebíky musí zarazit poblíž zápěstí. Ještě něco, ale nerozčiluj se: ve svislé poloze není možné křížovat.

MR. JAY

Slyším správně?

ERNESTINA

Správně se to dělá tak, že se kříž položí na zem

334

a mladík se na něj přibije tou hezčí stranou nahoru. A jestli dovolíš, ještě jeden detail: od kyčlí dolů to nesmí být frontálně, nýbrž z boku, koleno na koleno, aby méně působila přitažlivost zemská. Teprve potom se kříž pomocí lan vztýčí a upevní v zemi.

MR. JAY

Zřejmě žertuješ.

ERNESTINA

Existuje správný způsob, jak se křížuje, existuje nesprávný způsob, jak se křížuje, a existuje dokonalý způsob, a to je — proč bych měla předstírat skromnost — můj způsob.

MR. JAY

Kde je tvůj smysl pro prostor a optiku, Miss van Veenová? Já ti řeknu, kde je —

ERNESTINA

Krofte se, Pane.

MR. JAY

Zorný úhel! Tys ještě neslyšela o zorném úhlu? Když se to provede horizontálně, už z druhé řady bude vidět jenom nepřehledný chumel. Čekáš snad, že lidičky z tohoto města vysolí tolik peněz za to, aby se dívali na nějaký chumel? Jak dlouho jsi u divadla, Ernestino?

ERNESTINA

Hodně dlouho, ale ještě nikdo nikdy mi nevytýkal chumel. Budto to uděláme v horizontální poloze, nebo moje jméno nesmí být v programu.

MR. JAY

Co můžeme ty a já dělat v horizontální poloze, nemá nic společného s estetikou.

ERNESTINA

Obstarej si nějakou jinou. (*Chce odejít*)

MR. JAY

Vždycky jsem tě podezíral, že jsi antisemitka.

335

ERNESTINA

Isem. Od chvíle, co jsem poznala tebe.

MR. JAY

Kdo je tady režisér? Nepřipustím, aby mi nějaká přivandrovalá teutonská fiflena předepisovala, jak udělat tuhle show. Buď se to udělá vertikálně, nebo jde celý tenhle podnik do háje! Posad se, dělej si poznámky, pusť se na zámek, nebo tě proměním v solný sloup.

(Ernestina odejde)

336

Osmnáctá scéna

MR. JAY

Okay, ještě jednou tuhle scénu, ale jenom markýrovat. Třetí hodinu začneme vpouštět. Diváci se pohnou dovnitř — oba dva. To byl vtip, máme vyprodáno. Varhany hrají čistého Bacha.

(Bach zazní, pak zmlkne)

Goldbergu, slyšíš mě?

GOLDBERG

Proč bych tě neměl slyšet?

MR. JAY

Zločinci budou ukřižováni v studeném zeleném světle.

(Chladné zelené světlo)

MR. JAY

Opona jde nahoru v devět třicet.

(Opona se začíná zvedat)

Ještě ne!

(Opona zase spadne)

(Předehra ke „Carmen“, velmi hlasitě, pak zmlkne)

Špatně. Děkuji. — Přivedou Mater Dolorosu. Stojí v pozadí v narůžovělém světle. Žádný výraz utrpení, prostě jenom stát, trpět musí diváci! Na příslušnou narážku upadne do bezvědomí.

(Mater Dolorosa se zapotácí)

Ještě ne!

Bubny! Ostrý bodák na Goldberga! Když vejde, pod tíhou kříže zavravorá a zhrouť se. Uvědomte si, že ho bičovali, poplivali a do očí mu narazili

337

trnovou korunu. Kříž vztyčí tři vojáci, zajistí ho lany, první voják zvedne Goldberga, voják číslo dvě a tři omotají jeho ruce kolem příčného trámu, první voják zarazí tři hřeby jeho zápěstími a chodidly. (*Goldbergovi*) Tak, a teď tu visíš. Pascal vyslovil jednou otázku: „Jak může někdo spát, když pomyslí na to, jak tu visíš?“

GOLDBERG

Já? Jakto, že já?

MR. JAY

Když ne ty, tak kdo? Když ne teď, tak kdy? Je to jenom zkouška. Zuj si boty. (*Goldberg to udělá*) Teď jenom markýrujeme. Než přijde mladík. A on přijde, to slibuju. On přijde. Tak do toho, ještě jednou si to sjedeme.

Devatenáctá scéna

Markýrují scénu, jak byla naznačena, až jsou všichni tři ukřižováni

MR. JAY

Jak se cítíte — tam u vás nahoře?

GOLDBERG

Není to zrovna pohodlné.

MR. JAY

Taky to nemá být pohodlné.

GOLDBERG

Jak dlouho budu tady nahoře viset?

MR. JAY

Dokud neumřeš.

(*Prvnímu lotrovi*)

Vy se mu vysmíváte. Například: „Ty že jsi Spasitel?

Tak zachraň sebe i nás!“

JAPHET

Ty že jsi Spasitel? Tak zachraň sebe i nás!“

MR. JAY (*druhému lotrovi*)

Okřikne ho: „Boha se nebojíš?“ Goldbergovi říká:

„Pamatuj na mě, až přijdeš do svého království.“

MASCH

Boha se nebojíš? — Pamatuj na mě, až přijdeš do svého království.“

GOLDBERG (*Maschovi*)

„Amen, pravím ti: Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“

MR. JAY

Silněji, mohutněji, Goldbergu!

GOLDBERG

Já nejsem žádný herec!

MR. JAY

To nebyl ani on.

RAAMAH

Promiňte, že se do toho pletu, ale budu tam taky, nebo jste mě škrtl?

MR. JAY

Škrtl? Ani nápad! Přijedete na koni, s atrapou kopí a s houbou. Objedete několikrát Goldberga, podáte mu houbu namoženou do konopí, abyste zmírnil jeho bolesti, on odmítne a sténá. Vy se ptáte: „Bolí to?“, on řekne: „Jenom když se směju.“

RAAMAH

To s tím koněm myslíte vážně?

MR. JAY

Nezapomenutelný výstup!

RAAMAH

Já neumím jezdit na koni.

MR. JAY

Cvičit, cvičit, příteli, bez přestání pilně cvičit!

RAAMAH

Půl hodiny před představením?

MR. JAY

Divadlo je umění nemožného. Vy nevěříte na zázraky?

RAAMAH

Radši bych to nezkoušel.

MR. JAY

Kdybych já nevěřil na zázraky, nebyl bych tady. A vy taky ne. Jedné noci ležel starý pán u vaší matky. Z několika kapiček jste vyrostl v takového hromotluka a miláčka kritiky.

RAAMAH

Trváte na tom odporném vtipu — „Jenom když se směju“? Je to nevkusné.

340

MR. JAY

Pravda je vždycky nevkusná.

RAAMAH

Co všechno ještě budu muset udělat, než samými rozpaky zajdu?

MR. JAY

Budete s koněm tancovat kolem kříže. (*Předvádí to*) Goldberg sténá. (*Předvádí to*) Přemožen soucitem podáte mu houbu. (*Udělá to*) Goldberg, masochista do morku kostí posedlý myšlenkou mučednictví, odmítne. Nacpete mu tu houbu do huby. (*Udělá to*) Posmíváte se mu. (*Goldbergovi*) „Jsi-li Syn boží, pročpak ti Bůh nepomůže z kříže?“

GOLDBERG

Nojo, proč vlastně ne?

MR. JAY

Zeptej se Jeho, a ne mě.

GOLDBERG (*vyplivne houbu*)

Jaký je to otec, když dopustí, abych takhle trpěl?

MR. JAY

Jaký je tohle syn? Víte ještě, co řekl tomu ubožákovi u Mrtvého moře?

GOLDBERG

Následuj mě.

MR. JAY

Budu tě následovat, ale dovol mi napřed odejít, musím pohřbít svého otce.

GOLDBERG

Následuj mne a nech mrtvé pohřbívát jejich mrtvé.

MR. JAY

Chápeš teď? Tohle jsi žádal. Když někdo žije v akváriu, ať si nestěžuje, že je tam mokro.

GOLDBERG

Jste krutý!

341

MR. JAY

Jsem spravedlivý. Jenom spravedlivý. Krutý nejsem. Zrovna včera jsem se Pána ptal: „Proč dopouštíš, aby ten mladík tak trpěl?“ Víš, co odpověď? „Co dělá ten pěkný židovský mladík na kříži?“ Tak dál — a pozor na rytmus! (*Raamahovi*) Opatrně s tím kopím. (*Vezme je*) Není to tak dávno, co se konaly v Mexiku originál pašijové hry. Každý rok si našli nějakého vesnického mladíka. Přibili ho na kříž a nechali ho tam viset dva dny nebo ještě déle. Pak mu zpřeráželi údy a uřízli nohy. To bylo taky nevkusné.

(*Bodne Goldberga kopím do krajiny bederní*)

GOLDBERG (*křičí*)

ELÓI, ELÓI, LAMA ASABTHANI?

(*Hromy, blesky, náhle tma*)

Devátá hodina

Mr. Jay sedí na zemi v kaluži krve a hraje si s Goldbergovými botami. Mr. Mopppová kouká oponou do (imaginárního) publika.

MRS. MOPPOVÁ

Vchody jsou otevřené. Vzhůru k novému triumfu. Ale s nějakým mohutným potleskem bych nepočítala.

MR. JAY

Čemu tady tleskat?

MRS. MOPPOVÁ

Že je o žida míň.

MR. JAY

Zpočátku to byl hodný chlapec. Někdy s ním nebyly potíže. Pomáhal při mytí nádobí, vynášel odpadky. Po každém jídle si čistil zuby. A měl v ruce léčivou sílu, už jako dítě. Když dostala jeho matka měsíčky, vložil svou ruku na její tvář, a bolest pominula. I ve škole byl vzorný. Potom se změnil. Nevím proč. Vím proč. Narodily se další děti. „Plodte se a množte se.“ Tak jsme se množili. Myslím, že on chtěl být jediný. Jako já. Pak jednou v noci nás musel při množení slyšet. Tenkrát poprvé utekl. Přivedli ho domů policajti. Úplně zpustlého. Špinavé kalhoty, rozervané tričko, vlasy na ramena. Hlavu plnou bláznivých myšlenek o pravdě, o lásce a spravedlnosti pro všechny. Zvláště pro cizince. Úplně plemplem. Zavedl jsem ho k doktoru Greenwaldovi, nejlepšímu psychofušerovi na tom-

hle břehu Jordánu. „Tak, tak, ty si tedy myslíš, že jsi králem Židů?“ zeptal se doktor. „Vy sám to říkáte,“ odpověděl. Bída. Měl opravdu léčitelství talent. Jedna dívka v sousedství trpěla epilepsií, upadla vždycky na zem a řvala. On k ní jednou přistoupil a řekl: „Hele, Marie, jsi magor nebo to na nás jenom hraješ?“ A dotkl se jí. A ona vstala, naprosto normální, a provdala se za mlíkaře. Matka na něj udeřila: „Jošele, vrať se do školy, udělej zkoušky, budeš gynekologem.“ — „Nepleť se pořádkem do všeho,“ řekl.

V době pesáchu, to mu bylo asi dvanáct, jsem ho vzal s sebou do cirkusu. Když se do manéže vřítli klauni, vytratil se. Večer jsem ho objevil v jedné škole, jak tam pěti rabinům vykládá, co dělají špatně. V šestnácti utekl definitivně. Spustil se. Přidal se k partě povalečů, pasáků, flákačů, děvek, teploušů, bezdomovců a zélotů. — Banda v teniskách, co se poflakuje po náměstích a čistě měšťanské zdi hano-bí zmatenými hesly: „Kaj se, konec se blíží!“ — „Mrzáci všech zemí, spojte se!“ — Stal se z něho mastičkář, guru a potulnej kazatel. Hlásal ty své mesuge ideje, ještě pomatenější než dřív: „Hřích přivolává nemoc! — Miluj svého nepřítele jako sebe samého. — Modli se za ty, kdo tě pronásledují!“ Naposledy jsem ho viděl na masovém shromáždění na jednom kopci, byl z něho úplnej táborovej řečník: „Blaze vám chudí, nejen duchem, neboť vaše je království nebeské. První budou poslední a poslední první. Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen. Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, nes každého dne svůj kříž a následuj mne.“ — Jen si to poslechni: „Kdo přichází ke mně a nedovede se zřeknout svého otce a matky, ano, i sám sebe, nemůže být mým učedníkem.“

Čekali jsme na něj, jeho matka a já, u východu z jeviště, přšelo, a on přišel s tou děvkou Magdalénou, a jeho matka mu říká: „Joši, jak jenom můžeš šířit na veřejnosti tak strašné věci?“ „On odpověděl: „Co my dva máme společného, ženo?“ — Tak se přece nemluví s matkou! — Jednu jsem mu ubalil. „Jestli si nebudeš dávat majzla, synu, skončíš v kriminále nebo ještě hůř.“ — „Ale já se vrátím,“ řekl on. Podívej se na tyhle boty. Řemínky zpřetrhané, podrážky prošoupané. No jo, hodně toho naběhal. Kam spěchal? Kam se poděl? Já jsem v sobotu vyspával a nevšiml jsem si, že jeden kámen byl odvalený a mrtvola zmizela. *(Botám)* Vrátiš se, vid? Vrátiš se?

(Goldberg se vrací)

MR. JAY

To jsi ty? Já nevím, kdo jsi. Je mi jedno, jestli jsi to ty nebo tvoje druhé obsazení. Přišel jsi, abys nás zmátl, a proto tě zítra spálím v peci, protože jsi přišel, abys nám připomněl, jak jsme ztroskotali. Jdi a už nikdy se nevracej.

GOLDBERG

Jenom když mě budete potřebovat.

MR. JAY

Kdo tebe už potřebuje!

GOLDBERG

Mé místo je tady, starý muži. Tvé místo je za jevištěm. Potit se tady budeš až do konce večera a modlit se budeš, aby se nic nezbabralo. Slyšíš druhé zvonění? Jdi, odprejskni, zmiz!

MR. JAY

Tfuj, tfuj, tfuj! *(Plivne Goldbergovi do tváře, Goldberg ho políbí)* — Co si to dovoluješ?

GOLDBERG

Jestli sis nevšiml, právě jsem vynalezl lásku k bližnímu.

(Je slyšet třetí zvonění)

MR. JAY

Už jdu. „Budou se píšně ještě zpívat na onom světě lidí.“

(Odejde, sledován Mrs. Moppovou)

GOLDBERG *(u inspicientského pultu)*

Všichni z jeviště.

(Kříže vyletí nahoru)

Volám pány Japheta, Masche a Raamaha.

Světlo číslo jedna.

(Hrací světlo)

Zvuk číslo jedna.

(Zazní Bach)

Zhasnout v sále.

(Jeviště je prázdné jako na začátku)

Tak a ještě jednou od začátku. Opona!

(Zvedá se zadní opona na jevišti, hlavní opona klesá.)

Konec

~~BALADA O VIDEŇSKÉM ŘÍZKU~~